

# ТӨРИЙН МЭДЛИЙН БАНКУУД, ТЭДГЭЭРИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОНЦЛОГ, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧНЫ ТАЛААРХ ГАДААДЫН ЗАРИМ ОРНЫ ТУРШЛАГА

(Харьцуулсан судалгаа)

*Ц.Норовдондог (Ph.D), Г.Алтан-Оч (Ph.D), Д.Халиун  
Г.Билгээ, И.Жаргалзаяабямба, Д.Жигваагүнсэл  
О.Нарантуяа, Р.Нургүл, Р.Оргилмаа*

## АГУУЛГА

### УДИРТГАЛ

Нэг. Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой банкуудын хэрэгцээ шаардлага, үйл ажиллагааны онцлог, өнөөгийн байдал

Хоёр. Гадаадын зарим улсын төрийн өмчит банкууд, тэдгээрийн хууль, эрх зүйн орчин:

- ОХУ
- БНХАУ
- ХБНГУ
- БНКАЗ.У
- ЯПОН
- БРАЗИЛ
- ТАЙЛАНД
- БНСУ
- КАНАД
- АВСТРАЛИ

### АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ

Хавсралт 1. Гадаадын (2012-2013) болон төрийн өмчит банкны (2010) эзэмшиж буй хөрөнгийн эзлэх хувь

Хавсралт 2. Гадаадын болон төрийн өмчит банкуудын банкны секторт эзлэх хувь хэмжээ (1995-2013)

УИХ-МН  
СУДАЛГААНЫ САН

## УДИРТГАЛ

**Судалгааны хамрах хүрээ:** Энэхүү судалгаагаар бусад орнуудын төрийн мэдлийн банк, тэдгээрийн үйл ажиллагааны онцлог, төрийн мэдлийн банк байгуулах хэрэгцээ шаардлага, эрх зүйн орчныг харьцуулан судалсан болно.

**Судалгааны үр дүнгийн тойм:** Төрийн банк гэж төрөөс бүрэн болон хэсэгчилсэн байдлаар шууд болон шууд бусаар хувьцааг нь эзэмшдэг, эсхүл үйл ажиллагаанд нь хяналт тавьдаг банкийг хэлнэ.

Дэлхийн ихэнх орнуудад Төв банк нь төрийн банк байх бөгөөд капитал болон өмч хөрөнгө нь төрийн мэдэлд байдаг учраас ашгийн төлөө бус, үндэсний эдийн засгийн хөгжлийн шаардлагад нийцүүлэн төрийн санхүүжилтийн бодлогыг хэрэгжүүлдэг. Төв банкны үндсэн үүрэг нь эдийн засгийг зохицуулах, арилжааны банкуудын үйл ажиллагаанд хяналт тавих, олон улсын санхүүгийн харилцаанд оролцох, төрийн бодлого, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд санхүүжилтийн дэмжлэг үзүүлэхэд чиглэгдэнэ.

Төрийн өмчит арилжааны банкуудын үүрэг нь үндэсний аж ахуйн нэгжүүдийг санхүүжүүлэх замаар төрийн бодлого, хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хангах, хөрөнгө оруулалт, санхүүгийн зуучлалын болон төлбөр тооцооны үйлчилгээ үзүүлэх замаар харилцагчдынхаа санхүүгийн байдал, эдийн засгийн идэвхжилд нөлөө үзүүлэхэд чиглэгдэнэ. Төрийн өмчит банкуудын хувьд хувийн банкууд төдийлөн зээл олгох сонирхолгүй, тэдний хувьд ашиггүй боловч ирээдүйд улс орны хөгжилд чухал ач холбогдолтой, олон улсын эдийн засгийн системд улс орны байр суурийг тодорхойлох, стратегийн салбарын аж ахуйн нэгжүүдийг санхүүжүүлэхэд чиглэсэн зээлийн бодлого явуулдгаараа онцлогтой. Бусад орнуудын туршлагаас үзвэл, Иракт Хөдөө аж ахуйн хоршооллын банк болон Иракийн аж үйлдвэрийн банк гүйцэтгэсэн байх жишээтэй. ОХУ-д л гэхэд Россельхозбанк, Внешэкономбанк, Сбербанк болон ВТБ банкууд эдийн засгийн тодорхой салбарыг дэмжих санхүүжилтийн бодлогыг хэрэгжүүлж байна.

Судлаачдын үзэж байгаагаар төрийн мэдлийн банкууд дараах давуу тал болон онцлох шинжийг агуулдаг. Тухайлбал, банкны бизнесийн хувьд арай хуучинсаг хэв маягийг баримталдаг боловч банкны хадгаламжийн хүү харьцангуй бага, төрийн статус нь харилцагчдын мөнгөн хөрөнгийн найдвартай байдлыг хангах баталгаа болж байдаг. Мөн түүнчлэн төр өөрийнхөө бүтцээр дамжуулан хэрэглээний зах зээлийг дэмжих боломжтой байдаг ба энэ хэрээр төрийн банкны зээлийн хүү харьцангуй бага байх боломжтой. ОХУ-ын хувьд л гэхэд, жижиг хэрэглээний зээл олгодог томоохон банкууд нь төрийн банкууд байдаг. Дэлхийн ихэнх орнуудад төрийн банкинд итгэх иргэдийн итгэл өндөр байдаг сэтгэлгээ нийтлэг ажиглагддаг.

Төрөөс банк санхүүгийн байгууллагын хувь эзэмшилд дараах байдлаар оролцдог. Үүнд:

1. **Хуульчилсан оролцоо** - Төрийн бодлого, зорилгыг хэрэгжүүлэх тусгайлсан чиг үүрэгтэй банкийг хуулийн дагуу төр өөрийн мэдэлд байлгах, жишээ нь Төв банк. Төв банкны үйл ажиллагааг тусгайлсан хуулиар зохицуулдаг бөгөөд төрийн зүгээс тухайлан хувь эзэмшдэггүй, өөрөөр хэлбэл, Төв банк өөрөө төрийн төлөөллийг гүйцэтгэдэг гэж ойлгож болно.
2. **Бүрэн оролцоо** - Төр банкыг 100% (улсын болон орон нутгийн) мэдэлдээ байлгах. Өөрөөр хэлбэл, төрөөс тухайн банкны нийт хувьцааг 100% эзэмшинэ.
3. **Хэсэгчилсэн оролцоо** - Төрөөс банкны тодорхой хувь буюу хяналтын багц эзэмшихийг хэлнэ. Үүний сонгодог жишээ нь ОХУ-ын Сбербанк юм. Хэдийгээр хүн бүхэн Сбербанкныг төрийн банк гэдэг ч үнэн хэрэгтээ төрөөс хувьцааных нь 52,32%-ийг “Банк России”-аар дамжуулан эзэмшдэг ба “Банк России”-ийн хувьцааг төрөөс “АСВ”-аар дамжуулан 100% эзэмшдэг.
4. **Шууд бус оролцоо** - Төрөөс банкны хувьцааг шууд эзэмшихгүй ч төрийн байгууллагууд болон төрийн өмчит компаниудаар дамжуулан банкны тодорхой хувийг эзэмшихийг хэлнэ. Жишээлбэл, ОХУ-ын Связь Банкны 99%-ийг төрийн мэдэлд байдаг Внешэкономбанк эзэмшдэг бөгөөд тус банкны үйл ажиллагааг

тусгайлсан хуулиар зохицуулдаг төрийн мэдлийн банк юм. Бас нэгэн жишээ бол ВТБ банк санхүүгийн групп нь ВТБ24-ийн 99%-ийг эзэмшдэг бол ВТБ-ийн 60,9%-ийг төр эзэмшдэг учраас ВТБ24 ч гэсэн төрийн мэдлийн банкинд тооцогдоно.

5. **Хяналтын оролцоо** - Төрийн байгууллагаас банкны үйл ажиллагаа, актив хөрөнгөнд хяналт тавих замаар оролцох. Жишээ нь, эрх хүлээн авагч томилох, лиценз цуцлах, банкуудыг нэгтгэх, санхүүгийн хүндрэлийг даван туулахад нь дэмжлэг үзүүлэх (санаци хийх) зэргээр төрөөс оролцдог.

Төрийн оролцоотой банкууд төрийн бодлого, шийдвэрийг хэрэгжүүлэхэд чухал үүрэгтэй оролцдогийн хувьд банкны уламжлалт үйл ажиллагаа явуулахаас гадна тухайн банкныг байгуулсан зорилго, статусаас хамаарч тусгайлсан тодорхой зорилтот үйл ажиллагаа явуулж болдог. Тухайлбал:

#### **Нэг. Арилжааны банк болон төрийн оролцоотой банкны нийтлэг үүрэг**

1. **Идэвхжүүлэх үүрэг**- Эдийн засаг дахь хуримтлалыг идэвхжүүлэх;
2. **Татан төвлөрүүлэх** - Хуулийн этгээд болон хувь хүний гар дээрх мөнгөн хөрөнгийг татан төвлөрүүлж дараа дараагийн хөрөнгийн эргэлтэд оруулах;
3. **Санхүүгийн зуучлалын** - Эдийн засагт сул чөлөөтэй байгаа мөнгөн хөрөнгийг зээл хэлбэрээр дахин хуваарилах, ААН хоорондын төлбөр тооцоо гүйцэтгэх, үнэт цаас гаргах, байршуулах;
4. **Хөрөнгийн зохистой хуваарилалтын** - Татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийг эдийн засгийн үр ашигтай салбаруудад эрсдэлийн аль болох бага түвшинд зохистой хуваарилах;
5. **Хамгаалалтын** - Банк дампуурсан тохиолдолд хадгаламж эзэмшигчдийн хохирлыг барагдуулах, нөхөн олговор олгох.

#### **Хоёр. Төрийн оролцоотой банкны онцлох үүрэг**

1. **Нийгмийн** - Үндэсний банкны системд итгэх хувь хүн болон хуулийн этгээдийн итгэлцлийг бий болгох;
2. **Хөгжлийн** - Хувийн хөрөнгө оруулагчдын сонирхлыг татахгүй боловч улс орны эдийн засагт чухал ач холбогдолтой, стратегийн салбарыг зээлийн бодлогоор дэмжих, хөгжүүлэх;
3. **Эрүүлжүүлэх** - Эдийн засгийн тодорхой салбаруудыг санхүүгийн хувьд эрүүлжүүлэх цогц арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх.

UIH.MN  
СУДАЛГААНЫ САН

## СУДАЛГААНЫ ХЭСЭГ

### **Нэг. ТӨРИЙН ӨМЧИТ БОЛОН ТӨРИЙН ӨМЧИЙН ОРОЛЦООТОЙ БАНКУУДЫН ХЭРЭГЦЭЭ ШААРДЛАГА, ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОНЦЛОГ, ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ**

Төр нь банкны салбарт оролцох ёстой юу? Хэрэв тийм бол төр нь банкны өмчлөгч байх уу? эсхүл татаас өгөх, зохицуулалт хийх зэргээр оролцох уу? гэдэг асуудал бол хөгжлийн эдийн засгийн маргаан дагуулсан асуудлуудын нэг юм. Зарим эдийн засагчид, бодлого боловсруулагчид банкуудын төрийн өмчлөл нь санхүүгийн хөгжилд түлхэц өгөх, эдийн засгийн өсөлтийг дэмжихэд хэрэгтэй гэж үздэг бол зарим нь банкуудын төрийн өмчлөл нь санхүүгийн хөгжил, эдийн засгийн өсөлтөд сөргөөр нөлөөлдөг гэж үздэг байна.

Банкуудын төрийн өмчлөл, төрийн өмчийн оролцооны асуудлаар дараах дөрвөн онол/үзэл баримтлал түгээмэл хэлэлцэгддэг байна. Нэгдүгээрт, “нийгмийн” үзэл баримтлал талаас нь авч үзвэл, төрийн өмчит банкууд нь зах зээлийн хүндрэлийг даван туулахад туслан, гадаад орчны хүчин зүйлсийг үр дүнтэй ашигласнаар нийгмийн халамжийг хангасан хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлнэ гэж үздэг бол “хөгжлийн” үзэл баримтлал талаасаа төрийн өмчит банкууд хувийн секторт санхүүжилт олгохыг хүсдэггүй, зөвхөн арилжааны банкуудаас санхүүжүүлэх боломжгүй эдийн засгийн хөгжлийн суурь болохуйц стратегийн ач холбогдолтой салбарт хөрөнгийн хуваарилалт хийхэд гол үүрэг гүйцэтгэнэ гэж үздэг байна. Мөн эсрэгээр, банкны төрийн өмчлөл нь хөрөнгийн буруу, зохисгүй хуваарилалтыг бий болгож, үр ашиггүй байдалд хүргэж болзошгүй гэж үздэг онолууд байдаг бөгөөд үүнийг “агентын” болон “улс төрийн” онол/үзэл баримтлал гэнэ. “Агентын” онолын дагуу, төр хэдийгээр зөв сэдэл агуулж байвч төрийн хүнд сурталтай холбоотой агентын зардал (төр болон төрийн өмчит банкныг удирдах үүрэг бүхий албан тушаалтны ашиг сонирхлын зөрчил) нь үйл ажиллагааны үр дүнгүй байдал, үргүй зардалд хүргэж болзошгүй гэж үздэг байна. “Улс төрийн” онолын дагуу, төрийн өмчит банкууд нь улс төрчдийн өөрсдийн ашиг сонирхлыг (дахин сонгууль явуулах, хувийн ашиг хонжоо олох гм.) гүйцэлдүүлэх, хөрөнгийн зохисгүй хуваарилалт (дэмжигчдээ санхүүжүүлэх гм.) хийх боломж олгож улмаар эдийн засгийн үр ашиггүй байдалд хүргэнэ гэж үздэг байна.

1990-ээд оноос өргөжин цэцэглэсэн санхүүгийн даяаршил нь дэлхий дахинаа банкны өмчлөлийн тогтолцоонд ихээхэн өөрчлөлтүүдийг авчирч, хөгжингүй хийгээд хөгжиж буй орнуудад гадаадын банкуудын тоо өсөхийн сацуу төрийн өмчит, төрийн өмчийн оролцоотой банкуудын тоо буурч эхэлсэн. 2008-2009 оны Дэлхийн санхүүгийн хямрал (ДСХ)-аас хойш банкны салбарын өмчлөлийн тогтолцоо болон түүний санхүүгийн зуучлалын үр дагаврын талаарх хэлэлцүүлгүүд идэвхтэй сэргэж эхэлсэн бөгөөд зарим судлаачид санхүүгийн хямрал хөгжингүй орнуудаас хөгжиж буй орнуудад шилжсэн/нөлөөлснийг хөгжиж буй орнууд дахь гадаадын банкуудтай холбоотой гэж үздэг байна. Үүний зэрэгцээ төрийн өмчит, төрийн өмчийн оролцоотой банкууд нь системийн хувьд чухал үүрэг гүйцэтгэдэг Бразил, БНХАУ, Энэтхэг зэрэг хөгжиж буй орнууд санхүүгийн хямралаас хурдан гарч чадсан нь хямралын үед төрийн банкуудын боломжит нөлөөллийг бууруулах үүргийн талаарх судлаачдын сонирхлыг нэмэгдүүлсэн байна.

Төрөөс дараах үе шатанд төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой банкны хувь эзэмшилд оролцож болдог. Үүнд:

Нэгдүгээрт, ААН нь банк байгуулах тусгай зөвшөөрөл хүссэн бол төрийн зүгээс анх байгуулах үед нь хувьцаа эзэмших буюу эргэлтэд оруулсан хувьцааны 50-иас дээш хувийг эзэмшиж том хувьцаа эзэмшигч (*major shareholder*) болох;

Хоёрдугаарт, төрөөс нийгмийн болон хөгжлийн зорилтуудыг хэрэгжүүлэх зорилгоор банк байгуулах, эсхүл банкныг төрийн мэдэлд шилжүүлэн авахаар хуульчилсан бол;

Гуравдугаарт, үйл ажиллагаа нь доголдож буй банкны хувьцааг төр худалдаж авах зэргээр төр банкны хувь эзэмшилд оролцоно.

**Төрийн өмчит банкуудын үйл ажиллагааны онцлог.** Америк Хоорондын Хөгжлийн банк (IADB)–наас төрийн өмчит банкуудыг гүйцэтгэж буй үйл ажиллагааны төрлөөр нь *first tier* болон *second tier* гэх зэргээр ангилдаг байна.

IADB нь төрийн өмчит банкуудыг дараах 4 бүлэгт хувааж байна. Үүнд: Төрийн

Арилжааны банк, Хөгжлийн банк, *quasi-narrow banks* (Хязгаарлагдмал чиг үүрэгтэй банк) болон Хөгжлийн агентлаг.

Төрийн Арилжааны банкууд нь ерөнхий чиг үүргийн хүрээнд нийгмийн болон хөгжлийн зорилтуудыг хэрэгжүүлэх боловч хувийн арилжааны банкуудтай ижил төрлийн үйл ажиллагаа явуулдаг. Тухайлбал, хадгаламж хүлээн авах, ААН, хувь хүмүүст зээл олгох бөгөөд хөрөнгө, эх үүсвэрийн хувьд I tier банкинд тооцогдоно.

Хөгжлийн банкууд нь хадгаламж хүлээж авахгүй боловч олон талт агентлагуудын санхүүжилт, бондын санхүүжилт, мөн Засгийн газрын шилжүүлэг зэргээс санхүүждэг. Тиймээс тэд өр төлбөрийн хувьд II tier банкинд (бусад банкаар дамжуулан үйл ажиллагаа явуулдаг) тооцогддог бол хөрөнгийн хувьд бусад банкуудаар дамжуулан зээл олгодог, мөн тодорхой салбаруудад үйл ажиллагаа явуулдаг компаниудад шууд зээл олгодог учраас I болон II tier-т хамаардаг байна. Зарим тохиолдолд эдгээр байгууллагууд нь цэвэр Засгийн газрын санхүүгийн зуучлагчийн үүргийг гүйцэтгэх ба Засгийн газрын бүтцийн шинэчлэлд оролцдог байна.

*Quasi-narrow bank*-ууд нь хадгаламж хүлээн авдгаараа төлбөрийн хувьд I tier банкинд тооцогддог боловч олон нийтэд зээл олгодоггүй харин богино хугацааны Засгийн газрын үнэт цаасанд хөрөнгө оруулдаг учраас II tier-т багтдаг байна.

Хөгжлийн агентлагууд нь зээлэх, зээлдүүлэх зэрэг банкны үйл ажиллагааг явуулдаггүй хэдий ч батлан даалт, буцалтгүй тусламж, татаас, техникийн туслалцаа үзүүлэх зэрэг өргөн хүрээ бүхий хэрэгслүүдийг ашиглан үйл ажиллагаагаа явуулдаг.

Төрийн өмчит арилжааны банкууд гол төлөв дараах зорилтуудыг хэрэгжүүлдэг. Үүнд:

- i) тодорхой секторуудад зээл олгох;
- ii) хувийн секторын зээл олгох сонирхолгүй/сонирхол багатай сегмент, бүс нутагт банкны үйлчилгээ үзүүлэх;
- iii) мэдээллийн тэгш бус байдлаас үүссэн зах зээлийн уналтын нөлөөллийг бууруулах;
- iv) санхүүгийн хувьд ашиггүй хэдий ч нийгмийн хэрэгцээ, шаардлага өндөр төслүүдийг санхүүжүүлэх;
- v) хувийн банкуудтай өрсөлдөх замаар санхүүгийн зуучлалын зардал, зээлийн хүүг бууруулах, эсхүл зохистой хэмжээнд барихыг оролдох.

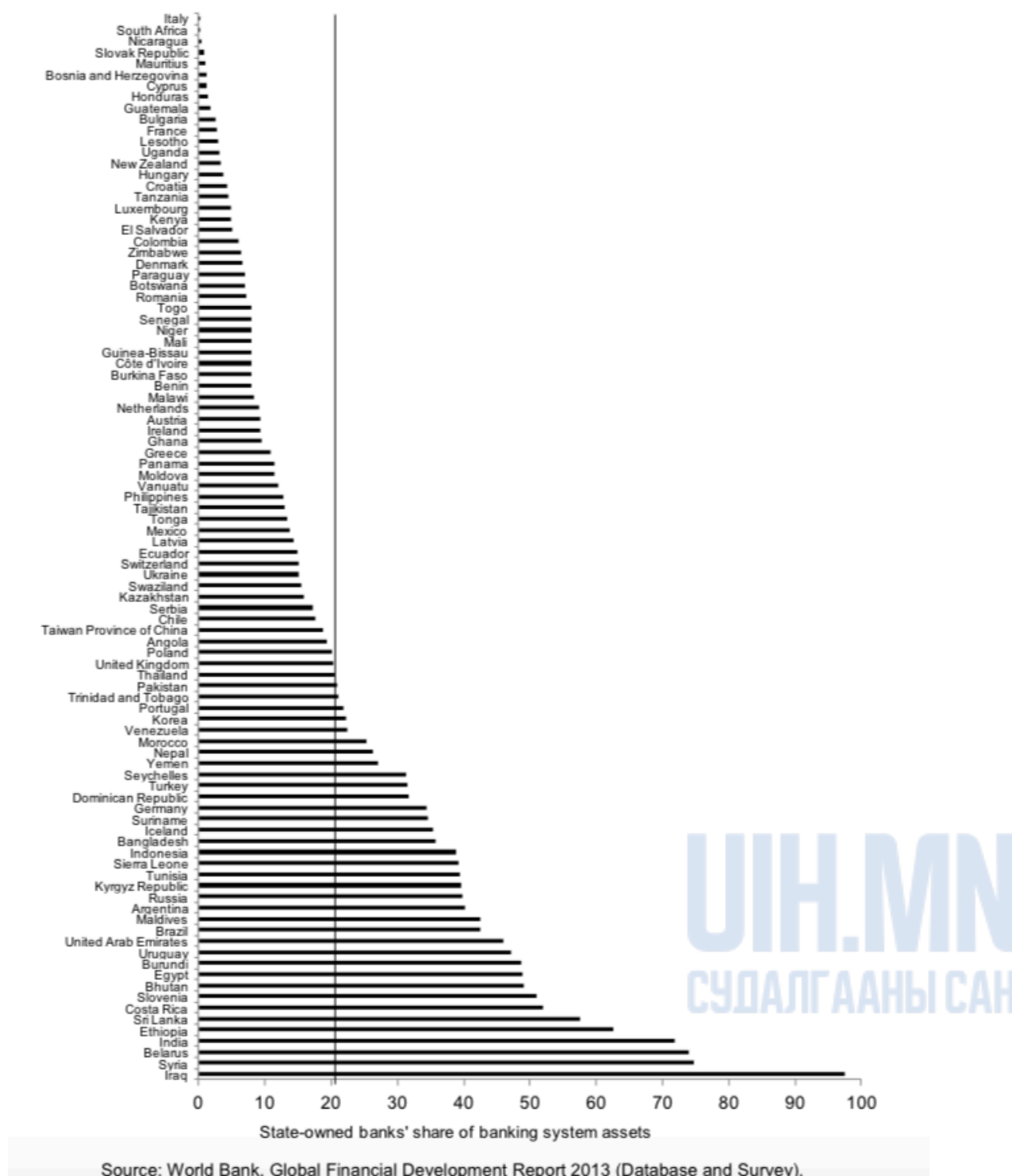
Эдгээр зорилтуудыг хэрэгжүүлэхдээ арилжааны бус нөхцөлөөр, эсхүл эдийн засгийн бус шалгуурыг үндэслэн зээл олгодог учраас ашгийн хэмжээ буурахад нөлөөлдөг. Энэ нь эргээд эдийн засгийн эрсдэлийг нэмэгдүүлэх, хөрөнгийн зохисгүй хуваарилалт бий болоход хүргэдэг сул талтай. Түүнчлэн, эдгээр институцийн засаглал сул байх тохиолдолд улс төрийн нөлөө, гадаад хүчин зүйлсээс үүдэн ашигт ажиллагаа нь доогуур үзүүлэлттэй байх магадлалтай бөгөөд чанаргүй зээлийн хэмжээ их байдаг байна. Зарим судалгаанд төрийн өмчит банкуудын зээл олголт нь сонгуулийн мөчлөгтэй эерэг холбоотой болохыг дурдсан байна. Гэвч үүний эсрэг зарим судлаачид төрийн өмчит банкуудын үйл ажиллагааг ил тод, оновчтой явуулснаар эдийн засгийн өсөлт, хөгжлийг дэмжих ба гагцхүү тухайн улс орны санхүүгийн хөгжил сул, институцийн чанар муу тохиолдолд сөрөг нөлөөтэй гэж үздэг байна.

**Төрийн өмчит банкуудын өнөөгийн байдал.** Өдгөө гадаадын банкууд нь дэлхий дахинаа банкны тогтолцоонд голлох үүргийг гүйцэтгэж байгаа бол төрийн өмчит, төрийн өмчийн оролцоотой банкууд цөөн тооны оронд (үүнд: БНХАУ, БНЭУ, ОХУ) голлох үүргийг гүйцэтгэж байна. (Хавсралт 1.)

Дэлхийн нийт улс орнуудын хэмжээнд гадаадын банкны эзэмшиж буй хөрөнгийн хувь хэмжээ дунджаар 43 хувьтай тэнцүү байгаа бол төрийн өмчит банкуудын эзэмшиж буй хөрөнгийн хувь хэмжээ 18 хувьтай тэнцэж байна. Нэгдсэн дүнтэй харьцуулахад улс орнуудын банкны төрийн өмчлөлийн тогтолцоо харилцан адилгүй байна. (Хавсралт 2.) 2017 онд ОУВС-аас явуулсан судалгаанд 93 улсын гадаадын болон төрийн өмчит банкуудын эзэмшиж буй хөрөнгийн хувийг судалсан байна. Судалгаанд улс орнуудын тогтолцоо нь бүс нутгийн хэмжээнд харьцангуй ижил төстэй байдалтай гарсан ба Латин

Америк, Дэд Сахарын Африк, Зүүн Европ болон Төв Азид гадаадын банкууд хүчтэй байгаа бол Зүүн Ази, Ойрх Дорнод болон Хойд Африкт төрийн өмчит банкууд түгээмэл дэлгэрсэн байна.

Зураг 1. Банкны тогтолцоон дахь төрийн өмчит банкны (2008-2010 оны дундаж) эзлэх хувь



Банкны өмчлөлийн бүтцэд гарсан өөрчлөлт 1990-ээд оноос дэлхийн санхүүгийн хямрал хүртэл харьцангуй нэг хэвийн хэмнэл, хуртай явагдаж байсан. Шилжилтийн эдийн засгийн хүрээнд улс орнуудад болж өнгөрсөн банкуудын хувьчлалын давалгаа, либералчилсан шинэчлэл, санхүүгийн даяаршлын хурдацтай өсөлтийн хүрээнд гадаадын банкны оролцоо эрчимтэй нэмэгдсэн. Хөгжиж буй орнуудын хувьд, гадаадын банкуудын эзэмшиж байсан хөрөнгийн голч/медиан (дундаж) нь 1995 онд 8 (16) хувь байсан бол 2000-аад онд 35 (40 хувь) болж, 2010 он гэхэд 52 (50 хувь)-т хүрсэн байна. Өндөр



орлоготой орнуудын хувьд 1995 онд гадаадын банкуудын эзэмшиж байсан хөрөнгийн голч (дундаж) 5 (15) хувь эзэлж байсан бол 2000-аад онд 12 (28) хувь болж 2008 онд 27 (43) хувь болж өссөн байна (Зураг 2.1). Үүний эсрэгээр, төрийн өмчит банкуудын хөрөнгийн хувь бүх бүс нутгуудад буурах хандлага ажиглагдаж байна. Хөгжиж буй орнуудын хувьд төрийн эзэмшлийн банк 1995 онд 40 (40) хувиас 2008 онд 8 (17) хувь болж буурсан байна. Өндөр орлоготой орнуудын төрийн эзэмшлийн банкуудын эзэмшиж буй хөрөнгийн хэмжээ 1995 онд 30 (36) хувь байсан бол 2008 онд 4 (10) хувь болж буурчээ.

Дээр дурдсан чиг хандлагад дэлхийн санхүүгийн хямрал тодорхой нөлөө үзүүлж эхэлсэн ба 2008-2010 онд гадаадын банкуудын эзэмшиж буй хөрөнгийн хувь хэмжээ хөгжиж буй орнуудад 0.2 (3.1) пунктээр, өндөр орлоготой орнуудад 1.6 (2.2) пунктээр тус тус буурсан байна. Хямралын үед ажиглагдсан энэхүү хэлбэлзэл нь банкуудын хил дамнасан цочрооноос гадна хямралд нэрвэгдсэн орнуудын санхүүгийн байгууллагууд гадаад дахь хөрөнгөө татан санхүүгийн алдагдлаа нөхөх, хөрөнгөд тавигдсан илүү чанга шаардлагуудыг хангах зорилготой байсан гэж тайлбарлажээ. Үүний эсрэгээр Зүүн бүсийн банкны салбар дахь хил дамнасан хөрөнгө оруулалт хэвээр үргэлжлээд зогсохгүй, нэмэгдсэн дүнтэй гарсан байна. ЭЗХАХБ-ын гишүүн бус орнуудад 2009-2013 оны хооронд гадаадын эзэмшлийн банкуудын тоо нэмэгдсэн байна.

Гадаадын банкуудын эзлэх хувь багассан бол төрийн өмчит банкуудыг сонирхох сонирхол нэмэгдсэн бөгөөд дэлхийн санхүүгийн хямралаас хойш өндөр орлоготой болоод хөгжиж буй олон орнуудад хямралд өртсөн банкуудыг төрийн мэдэлд авах, дахин хөрөнгөжүүлэх явдал нэмэгдэх хандлагатай байна. Үүний тод жишээ нь Исланд, Казахстан, ИБУИНВУ болон Венесуэл зэрэг орнууд ба тус орнуудын банкны сектор дахь төрийн эзэмшлийн хувь хэмжээ 2008-2010 онд 10 гаруй пунктээр өссөн байна.

Эдгээр ерөнхий чиг хандлагууд нь бүс нутгийн хэмжээнд нийтлэг байгаа ч улс орон бүрт ялгаатай байна. Латин Америкт Испанийн банкууд орон нутгийн банкуудыг худалдан авч, 1990-ээд онд банкны хувьчлалын давалгааны дараа зах зээлийн ихээхэн хэмжээг эзлэх болсон. Гадаадын өмчлөлийн банкуудын тухайн бүс нутагт банкны активт эзлэх хувийн жин өндөр буюу 1999-2010 онд ойролцоогоор 40%, харин төрийн өмчит банкууд 1999-2010 онд ойролцоогоор 13%-тай байсан нь хөгжиж буй орнуудын дунджаас ялимгүй доогуур үзүүлэлт юм. Латин Америк дахь гадаадын өмчлөлийн банкууд дэлхийн санхүүгийн хямралын үед харьцангуй бага алдагдал амссан нь тухайн банкууд нь орон нутгийн санхүүжилтээс ихээхэн хамааралтай, салбаруудын хараат бус байдал харьцангуй өндөр байсан зэргээр тайлбарласан байна.

Зүүн Европ, Төв Азийн банкны системүүд нь гадаадын банкуудын эзлэх хувь өндөр, төрийн өмчит банкны оролцоо дундаж хэмжээтэй гэж тодорхойлогддог. 1990-2000-аад оны хооронд тус бүс нутагт гадаадын банкуудын тоо дэлхийд хамгийн хурдтай өсөлтийг үзүүлсэн нь ЗХУ-ын бутралын дараах хувьчлалын давалгаанаас үүдэлтэй. Гадаадын өмчлөлийн банкуудын эзэмшиж буй хөрөнгийн хэмжээний голч 1995 онд 5 хувиас 2008 онд 60 хувь болж өссөн бол, 2008-2010 онд 60 хувиас 48 хувь болтлоо огцом буурсан байна. Энэ нь барууны зарим банкууд санхүүжилтийн хомсдолд орж, тухайн бүс нутаг дахь үйл ажиллагаагаа зогсоосонтой холбоотой байна. Хямралын үед тухайн орон зайг төрийн эзэмшлийн банкууд дүүргэсэн ба 2008-2010 онд Зүүн Европ болон Төв Азид төрийн өмчлөлийн банкуудын активын дундаж хувь 5 пунктээр өссөн нь бүс нутгийн хувьд хамгийн өндөр үзүүлэлт юм.

Дэд Сахарын Африкийн хувьд гадаадын банкууд тухайн бүс нутагт колончлолын үеэс оршин тогтнон ирсэн ба 1990-2000-аад онд явагдсан санхүүгийн секторын либералчлалаас хойш гадаадын банкуудын эзлэх хувь нэмэгдсээр ирсэн байна. Гадаадын банкуудын эзэмшиж байсан хөрөнгийн голч/медиан нь 1995 онд 34 хувь байсан бол 2000-аад онд 66 хувь болж, 2010 он гэхэд 73 хувьд хүрсэн нь хөгжиж буй орнуудын дунд хамгийн өндөр үзүүлэлт юм. Хөгжиж буй орнуудад дэлхийн эдийн засгийн хямралаас хойш барууны банкууд ихээр гарч явсан ч гадаадын банкуудын эзлэх хувь буураагүй нь хөгжиж буй бүс нутгийн томоохон банкууд, тухайлбал Өмнөд Африк, Нигери, Марокко, Кени болон Того зэрэгт төвтэй Пан-Африкийн банкууд хурдацтай өргөжин тэлж, хөгжсөнтэй холбоотой байна.

Дээрхийн эсрэгээр Зүүн Ази нь гадаадын банкны хөрөнгийн хувь хамгийн бага, төрийн өмчит банкуудын хөрөнгийн хувь хамгийн өндөртэй бүс нутаг юм. Зүүн Ази дахь гадаадын банкуудын оролцоо 1990-ээд оны сүүлээс улс орнууд өөрсдийн банкны сектороо либеральчилж, төрийн оролцоог багасгаж эхэлснээс хойш аажмаар нэмэгдэж ирсэн (гадаадын банкуудын хөрөнгийн хэмжээ 1995 онд 1 хувиас 2008 онд 15 хувьд хүрсэн) ба Мальдив, Пакистанаас бусад оронд харьцангуй бага хувьтай байна. Харин тухайн бүс нутаг дахь төрийн эзэмшлийн банкууд 1995 онд 72 хувиас 2010 онд 39 хувь хүртлээ үлэмж буурсан байна.

1990-ээд оны сүүлээр гарсан Азийн санхүүгийн хямралын дүнд Засгийн газрууд банкны системийг эрүүлжүүлэх бүтцийн өөрчлөлт хийн, банкны тогтолцоогоо нээлттэй болгож эхэлсэн байна. 2001 онд БНХАУ-д явагдсан банкны системийн шинэтгэлээр гадаадын банкуудын оролцоо нэмэгдсэн байна. Бүс нутгийн хэмжээнд гадаадын өмчит банкуудын эзэмшиж буй хөрөнгийн хэмжээ дунджаар 1995 онд 8 хувь байсан бол дэлхийн эдийн засгийн хямралын өмнө 30 хувь болж өссөн байна. 2000-аад оны сүүлээр болсон хямралын үед тухайн бүс нутагт хөрөнгийн урсгалын гэнэтийн саатал үүссэн боловч 2008-2010 оны хооронд дэлхийн банкууд нь бусад бүс нутгуудтай адил үйл ажиллагаагаа хумиагүй байна. Төрийн эзэмшлийн банкуудын хөрөнгийн хувь хэмжээ 1995 онд 23 хувь байсан бол 2008 онд 13 хувь болж буурсан байна.

**Дотоодын банкны салбарын эзэмшил, гүйцэтгэл, өрсөлдөөн.** Банкуудын төрийн өмчлөл нь банкны салбар дахь өрсөлдөөнд нөлөөлдөг. Төрийн өмчит банкууд хувийн банкнаас илүү үр дүнтэй ажиллах тохиолдолд өрсөлдөөнд түлхэц болж үнийг бууруулахад нөлөөлж болно. Харин хөгжиж буй орнуудын туршлагаас харахад төрийн өмчит банкууд дахь агентын (өндөр албан тушаалтны) зардал нь үйл ажиллагааны үр ашиггүй байдал, зуучлалын чанар муутай байдалд хүргэн, өрсөлдөөний дарамт шахалт үзүүлэх чадварыг нь хязгаарладаг байна.

Банкны төрийн өмчлөл, өрсөлдөөний талаарх судалгаанууд нь харилцан адилгүй үр дүнг харуулах ба төрийн эзэмшлийн банкуудыг хувийн банкуудын үйл ажиллагаатай харьцуулсан бүс нутгийн хэмжээний түүвэр судалгаанд (Латин Америк, Зүүн Ази, Зүүн Өмнөд Ази, Төв болон Зүүн Европ) төрийн өмчит банкууд нь хувийн болоод гадаадын банкуудаас доогуур үзүүлэлттэй гарсан байна. Баруун Европын орнуудын хувьд 1999-2004 онд төрийн өмчит банкууд нь хувийн банкуудтай харьцуулахад ашиг болон зардлын хувьд үр ашиг багатай гарсан бол Германы хувьд (2000 оны байдлаар төрийн өмчит банкны хөрөнгийн эзэмших хувь - 42) ашиг болон зардлын хувьд хувийн банкуудтай харьцуулахад өндөр үзүүлэлттэй гарсан байна.

Олон улс орныг хамруулсан судалгаануудын дүнгээс үзэхэд, хөгжиж буй орнуудад төрийн эзэмшлийн банкуудын үйл ажиллагаа тааруу явагдаж байгаа нь дээрх улс орнууд дахь төрийн эзэмшлийн банкуудын үйл ажиллагааны зорилго нь ашиг олохоос илүүтэйгээр хөгжлийн зорилгуудын хангахад чиглэгддэгтэй холбоотой гэж дүгнэсэн байна.

ОИ.МН  
СУДАЛГААНЫ САН



# Хоёр. ГАДААДЫН ЗАРИМ УЛСЫН ТӨРИЙН ӨМЧИТ БАНКУУД, ТЭДГЭЭРИЙН ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

## 1. ОХУ

Эдийн засгийн бодит нөхцөл байдал талаас нь авч үзвэл ОХУ-ын банкны системд төрийн оролцоотой банк давамгайлах шинжтэй байдгаараа онцлог юм. Төрөөс банкуудын хувь нийлүүлсэн хөрөнгөнд эзэмшиж байгаа хувиа багасгах, төрийн оролцоог үе шаттайгаар бууруулах арга хэмжээ авч байгаа хэдий ч банкны салбар дахь төрийн оролцоо, эдийн засагт үзүүлж буй үр нөлөөний талаар судлаачид янз бүрийн байр суурьтай байдаг.

Төрийн оролцоотой банкийг эрх зүйн болон эдийн засгийн талаас нь авч үзвэл:

Хууль зүйн хүрээнд “төрийн оролцоотой банк”-ны эдийн засгийн мөн чанарыг тодорхойлсон хуулийн тодорхойлолт, төрийн оролцоотой банкны ангилал болон төрийн бодлогыг хэрэгжүүлэх зорилгын хүрээнд төрийн өмчит банкуудын гүйцэтгэх үүргийг тодорхойлсон хууль зүйн тодорхойлолт хараахан гараагүй байна. ОХУ-ын төрийн өмчит банкны үйл ажиллагааны эрх зүйн зохицуулалтын талаарх судалгаа, дүн шинжилгээнээс үзэхэд<sup>1</sup> хууль, эрх зүйн хүрээнд “Төрийн оролцоотой банк” гэсэн тусгайлсан нэр томъёо болон төрөөс банк байгуулах, банкны үйл ажиллагаа эрхлэхийг зохицуулсан эрх зүйн актууд байхгүй байна. Одоогийн байдлаар ОХУ-д төрийн оролцоотой банкны үйл ажиллагааг Иргэний хууль (Гражданский кодекс)-ийн 124,125,214-р зүйл, “Банк болон банкны үйл ажиллагааны тухай” хууль, ОХУ-ын Төв банкны Ерөнхийлөгчийн баталсан “Төрийн болон орон нутгийн удирдах байгууллагын бүх шатны төсөв, төсвийн гадуурх данс, сул чөлөөтэй мөнгөн хөрөнгө болон өмчлөлийн объектоор зээл-санхүүгийн байгууллагын дүрмийн санг бүрдүүлэх тухай” журам мөрдөгдөж байгаа бөгөөд энэ хүрээнд төр болон төрөөс эрх олгогдсон Холбооны улсын төрийн байгууллагууд банкны хувьцааг бүрэн болон хэсэгчлэн эзэмшиж байгаа болно.

*Хүснэгт 1. ОХУ-ын төрийн оролцоотой банкуудын жагсаалт (2018 оны байдлаар)*

| №  | Банкууд   | Оролцооны хувь | Хувьцаа эзэмшигч | Үйл ажиллагааны онцлог ба эрх зүйн зохицуулалт                        |
|--|---|----------------|------------------|---|
| <b>Тусгайлсан хуулиар үйл ажиллагааг нь зохицуулдаг төрийн банкууд</b> |   |                |                  |   |
| 1  | Банк России (ОХУ-ын Төв банк)                                 |                |                  | ФЗ-86 “ОХУ-ын Төв банкны тухай” хуулийн хүрээнд үйл ажиллагаа явуулна |
| 2  | Внешэкономбанк (Эдийн засгийн гадаад харилцаа, хөгжлийн банк) |                |                  | ФЗ-82 “Хөгжлийн банкны тухай” хуулиар үйл ажиллагааг нь зохицуулна.   |
| <b>Төрийн бүрэн оролцоотой банкууд</b>                                 |   |                |                  |   |
| 3  | АО” Россельхозбанк  | 100%           | Росимущество     | Саналын эрхтэй хувьцаа Төрийн мэдэлд                                  |
| 4  | РНКБ банк (ОХУ-ын Үндэсний арилжааны банк)                    | 100%           | Росимущество     | Төрийн мэдэлд   |
| 5  | АКБ “Российский капитал”                                      | 100%           | АО” АИЖК”        | Орон Сууцны Ипотекийн Зээлийн Агентлагийн мэдэлд                      |
| 6  | АО” МСП Банк”   | 100%           | ФК РМСБ          | Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх Холбооны улсын корпорацийн мэдэлд  |
| 7  | АО РОСЭКСИМБАНК   | 100%           | Внешэкономбанк   | Төрийн өмчит компанийн мэдэлд   |
| <b>Төрийн хэсэгчилсэн оролцоотой банкууд</b>                           |   |                |                  |   |
| 8  | АО “ГЛОБАЛЭКСБАНК”  | 99,99%         | Внешэкономбанк   |   |
| 9  | ПАО АКБ” Связь-Банк”  | 99,7745%       | Внешэкономбанк   |   |

<sup>1</sup> Магазинер Я.А “Банки с государственным участием в современной банковской системе РФ”, 2013

|  |  |                          |  |                               |
|--|--|--------------------------|--|-------------------------------|
| 10   | АО "Всероссийский банк развития регионов" (ВБРР) | 84,67%                   | НК "Роснефть"                                    |                               |
| 11   | ОИКБ "Русь"                                      | 48,5972%<br>51,2747%     | Оренбургская область<br>Банк Оренбург            | 99,73% (Оренбургская область) |
| 12   | ВТБ (ПАО)  | 60,93%                   | Росимущество                                     | Төрийн мэдэлд                 |
| 13   | АК БАРС  | 64,222%                  | Республика Татарстан                             |                               |
| 14   | Сбербанк   | 52,32%                   | Центрбанк  |                               |
| 15   | АКБ "НОВИКОМБАНК"                                | 53,83613%<br>46,16387%   | Ростех<br>Рособоронэкспорт                       |                               |
| 16   | КБЭР "Банк Казани"                               | 42,1724%                 | Г. Казань  |                               |
| 17   | АО ГАЗПРОМБАНК                                   | 87,5955%<br>8,5341%      | ПАО Газпром,<br>охин компаниуд<br>Внешэкономбанк |                               |
| 18   | Хакаский муниципальный банк                      | 33,362%                  | Г. Абакан  |                               |
| 19   | АО "Рускобанк"                                   | 25%(+1хувьцаа)           | Ленинградская область                            |                               |
| <b>Төрийн шууд бус оролцоотой банкууд</b>  |  |                          |  |                               |
| 20   | РНКО "Нарат"                                     | 100%                     | АК БАРС  |                               |
| 21   | ПАО "Крайинвест банк"                            | 99,99%                   | РНКБ   |                               |
| <b>Төрийн хяналтанд байдаг банкууд</b>   |  |                          |  |                               |
| 22   | Банк ФК Открытие                                 | 99,99%                   | Центрбанк  |                               |
| 23   | Генбанк  | 72.45%<br>6,89%<br>6,89% | АСБ<br>Республика Крым<br>Город Севастополь      |                               |
| 24   | ТРАСТ  | 99,99%                   | Банк России                                      |                               |
| 25   | Промсвязь банк                                   | 99,99%                   | АСВ  |                               |
| 26   | Автоваз банк                                     | 100%                     | Банк России                                      |                               |
| 27   | Рост банк  | 99,99%                   | Банк России                                      |                               |
| Төрөөс дараах нэр бүхий банкуудад санхүүгийн дэмжлэг үзүүлж хүндрэлээс гаргах арга хэмжээ (санация) авч байна. Үүнд: Банк "Советский", БИНБАНК, Акиатско-Тихоокеанский банк, ФОНДСЕРВИСБАНК. |  |                          |  |                               |

## 2. БНХАУ

БНХАУ-д өмчийн олон бүтэцтэй, янз бүрийн чиг үүрэгтэй олон төрлийн банкууд үйл ажиллагаа явуулж байна. Үүнд:

- хуульчилсан оролцоотой банкууд (3);
- хэсэгчилсэн оролцоотой банкууд (109);
  - а) төв засгийн газрын оролцоотой банкууд (5);
  - б) арилжааны хамтарсан банкууд (12);
  - в) хотын захиргааны оролцоотой банкууд (133).

БНХАУ-ын банкуудын удирдлагын тогтолцооны хувьд Хятадын Төрийн зөвлөлд харьяагдах Хятадын банкны үйл ажиллагааны зохицуулах хороо<sup>2</sup> нь тус улсын банкны бүх байгууллагуудын үйл ажиллагааг хянах үүрэгтэй ажиллаж байна.

<sup>2</sup> China Banking Regulatory Commission (CBRC).

## Хуульчилсан оролцоотой буюу бодлогын банкууд

БНХАУ-д Хятадын Хөдөө аж ахуйн банк (ХХААБ)<sup>3</sup>, Хятадын банк<sup>4</sup>, Хятадын Барилгын банк (ХББ)<sup>5</sup>, Хятадын Үйлдвэр, худалдааны банк (ХҮХБ)<sup>6</sup> гэсэн бүрэн төрийн өмчит 4 томоохон банк үйл ажиллагаа явуулж байсан. Эдгээрээс гадна Харилцаа холбооны банк<sup>7</sup>, Хятадын Хөгжлийн банк<sup>8</sup> (эсхүл Хятадын Улсын хөгжлийн банк), Хятадын Экспорт импорт банк<sup>9</sup> зэрэг олон жижиг банкууд үйл ажиллагаа эрхэлж байсан.

2005 оноос эхлэн бүрэн төрийн өмчит банкуудыг хувьцаат корпораци болгон өөрчлөн байгуулсны үр дүнд БНХАУ-д бүрэн төрийн өмчит 3 банк үлдсэн бөгөөд тодорхой зорилготойгоор үйл ажиллагаагаа явуулж байна. Үүнд:

1. Хятадын Хөдөө аж ахуйн хөгжлийн банк (ADBC) – БНХАУ-ын хөдөө аж ахуй болон хөдөө аж ахуйн бүсийг хөгжүүлэх;
2. Хятадын Хөгжлийн банк (CDB) – томоохон дэд бүтцийн төслийн хөрөнгийн хариуцна;
3. Хятадын Exim банк – тус улсын экспорт (тэр дундаа дэвшилтэд болон шинэ технологи)-ыг хөгжүүлэх, мөн технологийн сайжруулсан машин, техникийг импортлох зорилготой санхүүжилт олгоно.

## Хэсэгчилсэн оролцоотой банкууд

### а) Төв засгийн газрын оролцоотой буюу төрийн өмчит банкууд

Хуучин төрийн өмчит бодлогын 5 банк нь хувь нийлүүлсэн арилжааны банк болж өөрчлөн байгуулагдсан. Эдгээрээс 4 банкны дийлэнх хувьцааг Хятадын Ардын банк (PBOC)<sup>10</sup>, Сангийн Яам болон Засгийн газрын бусад байгууллагууд эзэмшдэг байна. (Хүснэгт 2.) Үүнээс гадна эдгээр банкны арилжааны бус зарим хувьцааг гадаадын банк эзэмшдэг байна.

Хүснэгт 2. Төв засгийн газрын оролцоотой банкуудын төрийн эзэмшлийн хувь хэмжээ (2009 оны байдлаар)<sup>11</sup>, санхүүжилтийн чиглэл<sup>12</sup>

|    | Банк   | Арилжих хөрөнгө (ам.дол, их наяд) | Төрийн эзэмшлийн хувь | Санхүүжилтийн чиглэл              |
|----|--|-----------------------------------|-----------------------|-----------------------------------|
| 1. | Хятадын Хөдөө аж ахуйн банк (ХХААБ) (Agricultural Bank of China (ABC))                   | 1.019                             | 83.13                 | хөдөө аж ахуйн салбар             |
| 2. | Хятадын банк (Bank of China (BOC))   | 1.084                             | 67.53                 | гадаад худалдаа, хөрөнгө оруулалт |
| 3. | Харилцаа холбооны банк (Bank of Communications)  | 398                               | 26.52                 |                                   |
| 4. | Хятадын Барилгын банк (ХББ) (China Construction Bank (CCB))                              | 1.717                             | 57.0                  | барилгын болон үндсэн хөрөнгө     |
| 5. | Хятадын Үйлдвэр, худалдааны банк (ХҮХБ) (Industrial and Commercial Bank of China (ICBC)) | 1.810                             | 70.7                  | төрийн өмчийн үйлдвэрлэл          |

### б) Арилжааны банкууд

БНХАУ 1978 онд эдийн засгийн шинэчлэлийг эхлүүлснээс хойш 12 банкыг

<sup>3</sup> Agricultural Bank of China (ABC).

<sup>4</sup> Bank of China (BOC).

<sup>5</sup> China Construction Bank (CCB).

<sup>6</sup> Industrial and Commercial Bank of China (ICBC).

<sup>7</sup> Bank of Communications.

<sup>8</sup> China Development Bank (also known as the State Development Bank of China).

<sup>9</sup> Export Import Bank of China (China Exim Bank).

<sup>10</sup> People's Bank of China (PBOC).

<sup>11</sup> China's Banking System, Michael F. Martin, Specialist in Asian Affairs, Congressional Research Service, February 20, 2012.

<sup>12</sup> Banking System Reform in China: The Challenges of Moving Toward a Market-Oriented Economy. Kumiko Okazaki. Published 2007 by the RAND.

арилжааны банк болгож, дараа нь хамтарсан хувьцаат компани болгон тус тус өөрчлөн шинэчилсэн. Ихэнх тохиолдолд, төрийн өмчит банкууд нь ААН болж өөрчлөн шинэчлэгдсэний дараа ч гол хувьцаа эзэмшигчид хэвээр үлдсэн бөгөөд тэдэнд хувьцаагаа заавал эзэмших тодорхой хугацааны дараа хувьцаагаа чөлөөтэй худалдах эрх үүссэн. Зарим банкуудын хувьд төрийн өмчит ААН байж гол хувьцаа эзэмшигч хэвээр үлдэв. (Жишээ нь, CITIC Bank). Дор дурдсан 12 банкнаас 10-аас багагүй нь гадаадын хөрөнгө оруулалттай ААН байна. (Хүснэгт 3.)

*Хүснэгт 3. Хотын арилжааны банкуудын эзэмшлийн хувь нийлүүлсэн бүтэц, хувь хэмжээ<sup>13</sup> (2010 оны байдлаар)*

|     | <b>Банк</b>                | <b>Төрийн болон төрийн өмчийн ААН-ийн эзэмшиж байгаа хувьцааны хувь</b> | <b>Дотоодын ААН-ээс эзэмшиж байгаа хувьцааны хувь</b> | <b>Гадаадын ААН-ийн эзэмшиж байгаа хувьцааны хувь</b> | <b>Дотоодын гол хувьцаа эзэмшигч</b>                 | <b>Гадаадын гол хувьцаа эзэмшигч</b> |
|-----|----------------------------|---|---|---|--|--------------------------------------|
| 1.  | China Bohai Bank           | 62.01   | 18.00   | 19.99   | Tianjin TEDA Investment Holding Co.                  | Standard Chartered Bank (HK)         |
| 2.  | China Everbright Bank      | 74.04   | 21.61   | 4.35  | Central Huijin Investment Co.                        | China Everbright Ltd. (HK)           |
| 3.  | China Merchants Bank       | 35.3<br>(доод тал нь)   | Тодорхойгүй   | 17.83<br>(доод тал нь)                                | China Merchants Steam Navigation Co.                 | JPMorganChase & Co. (USA)            |
| 4.  | China Minsheng Bank        | Тодорхойгүй   | 26.91<br>(доод тал нь)                                | 15.27<br>(доод тал нь)                                | New Hope Investment Co.                              | Morgan Stanley & Co. (USA)           |
| 5.  | China Zheshang Bank        | 14.29<br>(доод тал нь)  | Тодорхойгүй   | Тодорхойгүй   | Zhejiang Province Financial Services Development Co. | Тодорхойгүй                          |
| 6.  | CITIC Bank                 | 63.08<br>(доод тал нь)  | Тодорхойгүй   | 30.82<br>(доод тал нь)                                | CITIC Group  | BBVA (Spain)                         |
| 7.  | Evergrowing Bank           | Тодорхойгүй   | Тодорхойгүй   | 8.33<br>(доод тал нь)                                 | Yantai Blue Sky Investment Holding Co.               | Daiwa Bank (Singapore)               |
| 8.  | Guangdong Development Bank | 72.20   | 4.11  | 23.69   | China Life Insurance Co.                             | Citigroup (USA)                      |
| 9.  | Huaxia Bank                | 35.99<br>(доод тал нь)  | 6.65<br>(доод тал нь)                                 | 17.12<br>(доод тал нь)                                | ShougangCorp.  | DeutscheBank (Germany)               |
| 10. | Industrial Bank            | 28.89<br>(доод тал нь)  | 3.64<br>(доод тал нь)                                 | 12.80<br>(доод тал нь)                                | Finance Bureau of Fujian Province                    | Hang Seng Bank (HK)                  |
| 11. | Shanghai Pudong Bank       | Тодорхойгүй   | Тодорхойгүй   | 2.71<br>(доод тал нь)                                 | China Mobile Ltd.                                    | Citibank (USA)                       |
| 12. | Shenzhen Development Bank  | Тодорхойгүй   | Тодорхойгүй   | Тодорхойгүй   | Ping An Insurance Group Ltd.                         | Тодорхойгүй                          |

#### **в) Хотын захиргааны оролцоотой буюу хотын арилжааны банкууд**

Хотын захиргааны оролцоотой банкууд нь аймаг, мужийн түвшинд үйл ажиллагаа явуулж байгаа арилжааны банкууд юм. Зарим аймаг, мужийн засаг захиргаа өөрсдийн банкуудыг (жишээлбэл, Guangdong Development Bank, Shanghai Pudong Development Bank) байгуулсан.

Эдгээр банкуудыг орон нутгийн засаг захиргаанаас бүрэн эзэмшдэг байсан бөгөөд орон нутгийн засаг захиргаанаас орон нутгийн хөгжлийн төсөл, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд ашигладаг байсан. 2000 оноос хойш эдгээр банкуудыг хувьцаат компани

<sup>13</sup> China's Banking System, Michael F. Martin, Specialist in Asian Affairs, Congressional Research Service, February 20, 2012.

болгон өөрчлөн байгуулж, орон нутгийн засаг захиргаа нь тодорхой хэмжээний хувь эзэмшигч болсон. Хувьцааны дийлэнх нь Хятадын бусад банк, корпорациуд, гадаадын банкууд, банкны ажилтнууд, хувийн хөрөнгө оруулагчдын эзэмшилд байдаг.

*Хүснэгт 4. Хотын зарим арилжааны банкуудын зэмшлийн хувь нийлүүлсэн бүтэц, хувь хэмжээ<sup>14</sup> (2010 оны байдлаар)*

|    | <b>Банк</b>             | <b>Төрийн эзэмшил</b> | <b>Хуулийн этгээд</b> | <b>Хувь хүмүүс (үүнд банкны ажилтнууд)</b> |
|----|-------------------------|-----------------------|-----------------------|--|
| 1. | Chongqing Bank          | 53.9                  | 43.2                  | 2.8  |
| 2. | Fujian Haixia Bank      | 29.9                  | 49.9                  | 20.2                                       |
| 3. | Guangxi Beibu Gulf Bank | 28.7                  | 68.2                  | 0.7  |
| 4. | Hankou Bank             | 3.7                   | 91.9                  | 4.4  |
| 5. | Harbin Bank             | 33.7                  | 61.2                  | 5.1  |

Хятадын банкны үйл ажиллагаа зохицуулах хорооны 2015 оны жилийн тайланд дурдсанаар 2015 оны эцсээр тус улсад 133 хотын арилжааны банкууд үйл ажиллагаа явуулж байна. Судалгааны хавсралтад хотын захиргааны оролцоотой буюу хотын арилжааны 92 банкны жагсаалтыг гаргасан болно.

*Хүснэгт 5. Хятадын банкнуудын жагсаалт (төрлөөр)*

| <b>Банкны төрөл</b>  | <b>Банкны нэр</b>   |
|--|---|
| <b>Хуульчилсан оролцоотой банкууд (3)</b>                            |   |
|  | Agricultural Development Bank of China, China Development Bank, Export-Import Bank of China   |
| <b>Хэсэгчилсэн оролцоотой банкууд (109/150)</b>                      |   |
| а) төв засгийн газрын оролцоотой буюу төрийн өмчит банкууд (5)       | Agricultural Bank of China, Bank of China, Bank of Communications, China Construction Bank, Industrial and Commercial Bank of China   |
| б) арилжааны банкууд (12)  | China Bohai Bank, China Citic Bank, China Everbright Bank, China Merchants Bank, China Minsheng Bank, China Zheshang Bank, Evergrowing Bank, Guangdong Development Bank, Hua Xia Bank, Industrial Bank, Shanghai Pudong Development Bank, Shenzhen Development Bank   |
| в) хотын захиргааны оролцоотой буюу хотын арилжааны банкууд (92/133) | Anshan City Commercial Bank, Baotou City Commercial Bank, Bank of Beijing, Cangzhou City Commercial Bank, Changchun City Commercial Bank, Changsha City Commercial Bank, Chengdu City Commercial Bank, Chengde City Commercial Bank, Bank of Chongqing, Bank of Dalian, Dan Dong City Commercial Bank, Daqing City Commercial Bank, Deyang City Commercial Bank, Dezhou City Commercial Bank, Dongying City Commercial Bank, Fuzhou City Commercial Bank, Fushun Commercial Bank, Fuxin City Commercial Bank, Ganzhou City Commercial Bank, Guiyang Commercial Bank, Guilin City Commercial Bank, Harbin City Commercial Bank, Hangzhou City Commercial Bank, Hengyang City Commercial Bank, Huhhot City Commercial Bank, Huludao City Commercial Bank, Huzhou City Commercial Bank, Huangshi City Commercial Bank, Huishang Bank Corporation, Jilin City Commercial Bank, Jinan City Commercial Bank, Jiaxing City Commercial Bank, Bank of Jiangsu, Commercial Bank of Jiaozuo, Jinhua City Commercial Bank, Jin Zhou City Commercial Bank, Jingzhou City Commercial Bank, Jiujiang City Commercial Bank, Kunming City Commercial Bank, Laiwu City Commercial Bank, Lanzhou City Commercial Bank, Langfang City Commercial Bank, Leshan City Commercial Bank, Liaoyang City Commercial Bank, Liuzhou City Commercial Bank, Luzhou City Commercial Bank, Commercial Bank of Luoyang, Mudanjiang City Commercial Bank, Nanchang City Commercial Bank, Bank of Nanjing, Nanning City Commerce Bank, Bank of Ningbo, Ordos Commercial Bank, Panjin City Commercial Bank, Qiqihar City |

<sup>14</sup> China's Banking System, Michael F. Martin, Specialist in Asian Affairs, Congressional Research Service, February 20, 2012.



|  |  |
|--|--|
|  | Commercial Bank, Qinhuaogdao City Commercial Bank, Qingdao City Commercial Bank, Qujing City Commercial Bank, Quanzhou City Commercial Bank, Rizhao City Commercial Bank, Bank of Shanghai, Shangrao City Commercial Bank, Shaoxing City Commercial Bank, Shenzhen Pingan Bank, Shengjing Bank, Shijiazhuang City Commercial Bank, Taizhou City Commercial Bank, Tang Shan City Commercial Bank, Bank of Tianjin, Tieling Commercial Bank, Weifang City Commercial Bank, Wenzhou City Commercial Bank, Wuhai City Commercial Bank, Urumqi City Commercial Bank, WuhanUrban Commercial Bank, Xiamen City Commercial Bank, XiangTan City Commercial Bank, Xiangfan City Commercial Bank, Xiaogan City Commercial Bank, Xinxiang City Commercial Bank, Yantai City Commercial Bank, Yichang City Commercial Bank, Yinchuan City Commercial Bank, Yingkou Commercial Bank, Yuxi City Commercial Bank, Yueyang City Commercial Bank, Zhangjiakou City Commercial Bank, Zhejiang Chouzhou Commercial Bank, Zhejiang Mintai Commercial Bank, Zhejiang Tailong Commercial Bank, Zhuzhou City Commercial Bank, Zunyi City Commercial Bank |
|--|--|

### 3. ХБНГУ

ХБНГУ-ын банкны салбар нь дэлхийн хамгийн том банкны систем бөгөөд бүтцийн хувьд олон улсаас ялгаатай өвөрмөц нэгэн онцлог нь банкны нийт зах зээлд хувийн банкны эзлэх хувь хэмжээ нийтийн өмчийн болон хоршооны зээлийн байгууллагатай харьцуулахад маш бага байдаг оршино. Олон улстай харьцуулахад, банкны салбар дахь нийтийн өмчийн хувийн жин өндөр буюу ойролцоогоор 45% байдаг.<sup>15</sup>

Германы банкны салбарын үйл ажиллагааг Зээлийн салбарын тухай хуулиар зохицуулдаг бөгөөд банкны үйл ажиллагаа эрхэлдэг аж ахуйн нэгжийг “Зээлийн байгууллага” гэж тодорхойлдог. Гэвч уг хуулинд эс хамаарах дараах байгууллагуудыг ч мөн тодорхойлсон байдаг. Үүнд: Германы Холбооны банк (төв банк), Сэргээн босголтын зээлийн газар, Нийгмийн даатгалын газар, Холбооны хөдөлмөрийн агентлаг.<sup>16</sup>

Банкны салбарын бүтцийг “Гурван-Баганат-Бүтэц” гэх бөгөөд хувийн хэвшлийн, нийтийн эрх зүйт болон хоршооны банк гэсэн 3 секторт хуваагдана. Үүнд **Хоршооны банк** (1 144 Зээлийн хоршоо болон 2 Хоршооны төв банк), **Нийтийн эрх зүйт зээлийн байгууллага** (431 Хадгаламжийн касс, 10 Муж улсын банк болон Төрөлжсөн банкууд) болон **218 Хувийн банк** (4 том банк, 159 бүсийн буюу бусад банк болон гадаадын банкны 96 салбар) багтана.<sup>17</sup>

Нийтийн эрх зүйт зээлийн байгууллагад дараах зээлийн байгууллагууд багтана.<sup>18</sup>  
Үүнд:

- Муж улсын 7 банк<sup>19</sup> (LBBW, BayernLB, HSH Nordbank, LBB, Helaba, NORD/LB, SaarLB). Эдгээр нь жижиглэнгийн үйлчилгээ үзүүлэхгүй бөгөөд зарим нь үүнийг гүйцэтгэх охин компаниудтай байдаг: LBBW банкны харьяа BW-Bank, NORD/LB банкны харьяа Braunschweigische Landessparkasse, BayernLB группийн харьяа DKB болон Helaba банкны харьяа Frankfurter Sparkasse. Муж улсын банкны бүтээгдэхүүнийг холбогдох Хадгаламжийн кассууд хэрэгжүүлдэг. Түүнээс гадна Муж улсын банк нь тухайн улсынхаа төв банкны үүргийг гүйцэтгэх ба том хэрэглэгчдэд үйлчилдэг.
- “Сэргээн босголтын зээлийн газар” банкны групп<sup>20</sup> нь нийтийн эрх зүйт газар бөгөөд нийтийн үүрэг (төрийн даалгавар) гүйцэтгэх Холбооны байгууллага юм. Нийтийн

<sup>15</sup> Г.Алтан-Оч, И.Жаргалзаяабямба “Банк ба банк бус санхүүгийн байгууллагын эрхлэх үйл ажиллагааны хүрээ, түүний хязгаар, үүнтэй холбоотой үүсч буй асуудлын талаарх лавлагаа мэдээлэл” (СТ-16/417) 2017 УИХТГ-ын Судалгааны эмхэтгэл-24

<sup>16</sup> Өмнөхтэй мөн адил

<sup>17</sup> Мөн адил

<sup>18</sup> Германы банкны салбар-Deutsches Bankwesen-германаар

[https://de.wikipedia.org/wiki/Deutsches\\_Bankwesen#%C3%96ffentlich-rechtliche\\_Kreditinstitute](https://de.wikipedia.org/wiki/Deutsches_Bankwesen#%C3%96ffentlich-rechtliche_Kreditinstitute)

<sup>19</sup> Landesbanken-германаар

<sup>20</sup> KfW Bankengruppe-германаар

үүрэгт нь нийгмийн дундаж давхарга<sup>21</sup> болон амьжиргаа үүсгэн байгуулагч (бизнесийн старт-ап)-дийн дэмжлэг, жижиг дунд үйлдвэрийн газрын хөрөнгө оруулалтын зээл, дэд бүтцийн зориулалтын болон орон сууцны барилгын санхүүжилт, эрчим хүч хэмнэлтийн төхөөрөмжийн санхүүжилт, орон нутгийн дэд бүтэц, боловсролын зээл, экспортын болон төслийн санхүүжилт болон хөгжлийн хамтын ажиллагааны салбар багтана.

- Хадгаламжийн кассуудын төв байгууллага болох DekaBank<sup>22</sup>.
- Ойролцоогоор 450 орчим Хадгаламжийн касс<sup>23</sup>. Тэдгээрийн өмчлөгч нь хотууд болон мужийн тойргууд юм. Олсон ашгийг нийтийн сайн сайхны төлөө зарцуулах үүрэг хүлээдэг байна.
- Муж улсын барилгажилтын хадгаламжийн кассууд (LBS)<sup>24</sup>

ХБНГУ-ын Банкны холбооноос жил тутам гаргадаг топ 20 банкны жагсаалтыг 2016 оны байдлаар доорх хүснэгтэнд харуулав.<sup>25</sup>

Хүснэгт 6. Германы хамгийн том банкнуудын жагсаалт, 2016 оны байдлаар

| Байр | Нэр                            | Хэвшил<br>(эрх зүйн хэлбэр) | Хөрөнгө<br>(тэрбум<br>€) | Ажилт-<br>ны тоо | Салбарын<br>тоо |
|------|--------------------------------|-----------------------------|--------------------------|------------------|-----------------|
| 1.   | Deutsche Bank                  | Хувьцаат компани (ХК)       | 1.591                    | 99.744           | 2.656           |
| 2.   | DZ Bank                        | ХК                          | 509                      | 29.341           | 17              |
| 3.   | KfW                            | Нийтийн эрх зүйт газар      | 507                      | 5.944            | 1               |
| 4.   | Commerzbank                    | ХК                          | 480                      | 49.941           | 1.000           |
| 5.   | Unicredit Bank                 | ХК                          | 302                      | 14.748           | 579             |
| 6.   | Landesbank Baden-Württemberg   | Нийтийн эрх зүйт газар      | 244                      | 10.839           | 180             |
| 7.   | Bayerische Landesbank          | Нийтийн эрх зүйт газар      | 212                      | 7.133            | 8               |
| 8.   | Norddeutsche Landesbank        | Нийтийн эрх зүйт газар      | 175                      | 6.427            | 19              |
| 9.   | Landesbank Hessen-Thüringen    | Нийтийн эрх зүйт газар      | 175                      | 6.086            | 15              |
| 10.  | ING-DiBa                       | ХК                          | 158                      | 3.938            | 4               |
| 11.  | Postbank                       | ХК                          | 147                      | 18.112           | 1.043           |
| 12.  | NRW.Bank                       | Нийтийн эрх зүйт газар      | 142                      | 1.309            | 2               |
| 13.  | Landwirtschaftliche Rentenbank | Нийтийн эрх зүйт газар      | 95                       | 269              | 1               |
| 14.  | DekaBank Deutsche Girozentrale | Нийтийн эрх зүйт газар      | 86                       | 4.556            | 1               |
| 15.  | HSH Nordbank                   | ХК                          | 84                       | 2.164            | 13              |
| 16.  | Deutsche Kreditbank            | ХК                          | 77                       | 3.032            | 17              |
| 17.  | L-Bank                         | Нийтийн эрх зүйт газар      | 75                       | 1.236            | 2               |
| 18.  | Bausparkasse Schwäbisch Hall   | ХК                          | 66                       | 3.186            | 1               |
| 19.  | Deutsche                       | ХК                          | 63                       | 785              | 10              |

<sup>21</sup> Mittelstand-репманаар

<sup>22</sup> Zentralinstitut der Sparkassen DekaBank-германаар

<sup>23</sup> Sparkassen-репманаар

<sup>24</sup> Landesbausparkasse (LBS)-германаар

<sup>25</sup> Германы хамгийн том банкнуудын жагсаалт-Liste der größten Banken in Deutschland-германаар  
[https://de.wikipedia.org/wiki/Liste\\_der\\_gr%C3%B6%C3%9Ften\\_Banken\\_in\\_Deutschland](https://de.wikipedia.org/wiki/Liste_der_gr%C3%B6%C3%9Ften_Banken_in_Deutschland)

| Байр | Нэр             | Хэвшил<br>(эрх зүйн хэлбэр)                     | Хөрөнгө<br>(тэрбум<br>€) | Ажилт-<br>ны тоо | Салбарын<br>тоо |
|------|-----------------|---|--------------------------|------------------|-----------------|
|      | Pfandbriefbank  |   |                          |                  |                 |
| 20.  | Volkswagen Bank | Хязгаарлагдмал хариуц-<br>лагатай компани (ХХК) | 56                       |                  |                 |

Эндээс үзэхэд, тухайн салбарыг хувийн хэвшлийн Германы банк (Deutsche Bank) тэргүүлж, Хоршооны төв банк (DZ Bank) удаалж, төрийн өмчийн Сэргээн босголтын зээлийн газар (KfW) гуравдугаар байрт тус тус орсон байна.

#### 4. БНКАЗ.У

Казахстан Улс нь төрийн мэдлийн нэг банктай ба энэ нь Казахстаны Хөгжлийн банк юм.<sup>26</sup> Тус банкны цорын ганц эзэмшигч нь “Байтерек Үндэсний Удирдах Холдинг” («Национальный управляющий холдинг «Байтерек») юм. Байтерек холдинг нь Ерөнхийлөгчийн зарлиг болон Засгийн газрын тогтоолоор байгуулагдсан төрийн эзэмшлийн байгууллага болно<sup>27</sup>. Түүний төрийн эзэмшлийн хувьцааг эзэмших, ашиглах эрхийг Казахстан Улсын Хөрөнгө оруулалт, хөгжлийн яам хариуцдаг<sup>28</sup>.

Хөгжлийн банк нь Ерөнхийлөгчийн “Казахстаны Хөгжлийн банкны тухай” зарлиг<sup>29</sup>, БНКАЗ-ын “Казахстаны Хөгжлийн банкны тухай” хууль<sup>30</sup>, Засгийн газрын “Казахстаны Хөгжлийн банк” хаалттай хувьцаат компанийг байгуулах тухай тогтоолоор<sup>31</sup> байгуулагдсан.

**Банкны зорилго:** Улсын түүхий эдийн бус салбаруудад хөрөнгө оруулалт хийх замаар эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг дэмжих юм.

##### Зорилт:

- хөрөнгө оруулалтын үр ашгийг нэмэгдүүлэх, сайжруулах;
- үйлдвэрлэлийн дэд бүтэц болон боловсруулах үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх;
- эдийн засагт гадаад, дотоод хөрөнгө оруулалтыг татахад дэмжлэг үзүүлэх юм.

##### Банкны баримтлах зарчим:

- нийгэм, эдийн засгийн хувьд өндөр ач холбогдолтой төслүүдийг дэмжих;
- хоёрдугаар түвшиний банкуудтай<sup>32</sup> стратегийн түншлэл байгуулах;
- төслүүдийн эргэн төлөлт, хүүгийн төлбөр, төслийг буцаах талаар шийдвэр гаргах;
- үйл ажиллагаа нь улсын үйлдвэрлэл, хөрөнгө оруулалтын бодлоготой уялдах;
- үйл ажиллагаа ил тод байх;
- мөнгө угаах үйл ажиллагаатай тэмцэх зэрэг болно.

##### Хөгжлийн банкны үйл ажиллагаа, түүний онцлог, хэрэгцээ шаардлага

Хөгжлийн банк нь хувийн банкуудаар бүрэн санхүүжүүлэх боломжгүй бөгөөд нийгэм, эдийн засгийг хөгжүүлэхэд чиглэсэн төсөл хөтөлбөрүүдийг урт хугацааны санхүүжилтээр хангах зорилготой. Өөрөөр хэлбэл, хөгжлийн банкны төсөл хөтөлбөрүүд нь эдийн засгийн өсөлт, эдийн засгийг төрөлжүүлэх болон шинэчлэх, нийгмийн асуудлуудыг шийдвэрлэхэд

<sup>26</sup> <https://www.kdb.kz/kz/about/>

<sup>27</sup> <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1400000674#z764>

Об утверждении Стратегии развития акционерного общества "Национальный управляющий холдинг "Байтерек" на 2014 - 2023 годы, Постановление Правительства Республики Казахстан от 18 июня 2014 года

<sup>28</sup> <https://www.baiterek.gov.kz/kz/about/management/owner/>

<sup>29</sup> [http://adilet.zan.kz/rus/docs/U000000531\\_](http://adilet.zan.kz/rus/docs/U000000531_)

О Банке развития Казахстана, Указ Президента Республики Казахстан от 28 декабря 2000 года N 531

<sup>30</sup> [http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z010000178\\_](http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z010000178_)

О Банке Развития Казахстана, Закон Республики Казахстан от 25 апреля 2001 года N 178

<sup>31</sup> [http://adilet.zan.kz/rus/docs/P010000659\\_](http://adilet.zan.kz/rus/docs/P010000659_)

О создании закрытого акционерного общества "Банк Развития Казахстана", Постановление Правительства Республики Казахстан от 18 мая 2001 года N 659

<sup>32</sup> Төв банкнаас бусад арилжааны чиглэлийн банкууд

дэмжлэг үзүүлнэ.

**Хөгжлийн банкны үндсэн үүрэг:**

- хөрөнгө оруулалтын төслүүдийг санхүүжүүлэх зорилгоор урт хугацааны зээл олгох;
- гадаадын болон дотоодын хөрөнгө оруулалтыг татахад дэмжлэг үзүүлэх;
- эдийн засгийн тэргүүлэх салбаруудын томоохон төслүүдийг үнэлэх, төслүүдийн бүтцийг тодорхойлох;
- эдийн засгийг сэргээх зорилгоор хэрэгцээт зээлийн эх үүсвэрээр хангаж, санхүүгийн хямралын сөрөг үр дагаврыг багасгах юм.

Хөгжлийн банк нь урт хугацааны хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэрийн хомсдлыг нөхөх бөгөөд өндөр эрсдэлтэй, урт хугацаанд эргэн төлөгдөх, өгөөж бага, их хэмжээний хөрөнгө оруулалт шаардлагатай төслүүдийг хэрэгжүүлэх боломжийг бүрдүүлдэг. Үүрэг, зориулалт нь өөр учраас арилжааны банктай өрсөлдөхгүй.

Хөгжлийн банкны үндсэн үйл ажиллагаа нь зээл олгох юм. Зээлийг дараах салбаруудад олгоно, гэхдээ үүгээр хязгаарлагдахгүй. Үүнд:

- эрчим хүч, харилцаа холбоо, тээврийн салбарын дэд бүтцийн объектууд;
- төмөрлөгийн үйлдвэрлэл, төмөр эдлэлийн үйлдвэр, машин үйлдвэрлэл, химийн болон газрын тос-химийн үйлдвэрлэл, бусад салбарын үйлдвэрүүд;
- хүнс болон унд үйлдвэрлэх салбарын объектууд;
- арилжааны чиглэлийн үйлчилгээний салбарын объектууд: аялал жуулчлал, байгаль орчин, эрүүл мэнд, боловсрол, биеийн тамир, зочид буудал зэрэг болно.

Зээлийг голдуу үндэсний мөнгөн тэмдэгтээр олгохыг зорьдог. Ер нь хөгжлийн банкууд олгож буй зээлийнхээ ихэнх хэсэг буюу 80-аад хувийг үндэсний валютаар олгодог жишигтэй байна.

**Хууль эрх зүйн орчин:** Хөгжлийн банкны үйл ажиллагааг “Казахстаны Хөгжлийн банкны тухай” хуулиар (*О Банке Развития Казахстана*) зохицуулдаг. Мөн “Казахстаны Хөгжлийн банк”-ыг 2014-2023 онуудад хөгжүүлэх стратегийг хэрэгжүүлдэг.

## **5. ЯПОН<sup>33</sup>**

**Төрийн санхүүгийн байгууллагын бүтцэд** Development Bank of Japan(DBJ), the Japan Bank of International Cooperation (JBIC), the The Shoko Chukin Bank (SCB), Japan Finance Corporation(JFC), The Okinawa Development Finance Corporation and The Japan International Cooperation Agency (JICA) зэрэг ордог байна.

### **1. Япон Улсын Хөгжлийн банк<sup>34</sup> (DBJ)**

DBJ нь: 2008 оны 10-р сарын 1-ны өдөр Японы Хөгжлийн банк болон Хөгжлийн банкны шинэ корпорацийг үүсгэн байгуулсан ба Хөгжлийн банкны тухай хуулийг 166 дахь ээлжит Парламентын дээд танхимын нэгдсэн хуралдаанаар баталсан байна.

**Хөгжлийн банкны эзэмшлийг** Сангийн сайдаар уламжлан Япон Улсын Засгийн газар эзэмшдэг. (Токио хотод төвтэй, Японы Хөгжлийн банк нь төрийн өмчит 100% санхүүгийн байгууллага юм<sup>35</sup>).

**Хөгжлийн банкны үйл ажиллагааны зорилго нь:** урт хугацааны бизнесийн хөрөнгө оруулалт, зээлийг хадгалах, хөрөнгө оруулалт, зээлийн нэгдсэн арга хэлбэрээр үйл ажиллагааг хангах замаар бизнесийн үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх, хөгжүүлэх асуудал юм.

**Санхүүжилт:** Японы Засгийн газрын баталгаатай бонд, баталгаат бус бондыг гаргах замаар санхүүжүүлдэг. Хямралын үйл ажиллагаанд Засгийн газраас өргөн барьсан нийт

<sup>33</sup> Засгийн газрын экспорт ,2017<https://www.export.gov/article?id=Japan-Banking-Systems>

<sup>34</sup> Японы Хөгжлийн банк <http://www.dbj.jp/en/co/info/law.html>

<sup>35</sup> Оксфорд Их Сургууль “Японы Хөгжлийн банк”

[http://www.dbj.jp/en/topics/dbj\\_news/2018/files/0000030152\\_file1.pdf](http://www.dbj.jp/en/topics/dbj_news/2018/files/0000030152_file1.pdf)

санхүүжилт (2017 оны 3-р сарын 31-ний байдлаар) 206,529 сая иен байна. 2017 оны 3-р сарын 31-ний байдлаар арилжааны үнэт цаас худалдан авалт, алдагдлын баталгааны гэрээтэй зээл:

- Зээл: 6,130.6 тэрбум иен (1,145 төсөл)
- Баталгааны гэрээ, бүхий зээлүүд: 268,3 тэрбум иен

(Японы Санхүүгийн Корпорацид өргөдөл гаргахаар төлөвлөж буй 47 төслүүд) Арилжааны үнэт цаас худалдан авалт: 361.0 тэрбум иен байна<sup>36</sup>.

**Японы Хөгжлийн Банкны тухай хууль** (Development Bank of Japan Inc Act)<sup>37</sup> Хуулийн зорилго нь: урт хугацааны бизнесийн сангийн хөрөнгө оруулалт, санхүүгийн үйл ажиллагааг бэхжүүлэх, хөрөнгө оруулалт, санхүүжилт болон бусад санхүүгийн аргыг ашиглан бизнесийн үйл ажиллагаа явуулах замаар хувьчлалыг бий болгох, менежментийн бие даасан байдлыг хадгалах, урт хугацааны бизнесийн сан, санхүүжилт шаардагдах төсөл, аж ахуйн нэгжид хөрөнгө оруулалт хийх, баталгаа гаргахад оршино.

## **2. Японы Олон Улсын Хамтын Ажиллагааны Банк<sup>38</sup> (JBIC)**

JBIC нь Японы Экспорт-Импортын банк (JEXIM) болон Гадаад орнуудтай харилцах эдийн засгийн хамтын ажиллагааны сан (OECF)-ийг нэгтгэж Японы төрийн санхүүгийн байгууллага, экспортын зээлийн агентлаг болон 1999 оны 10-р сарын 1-ний өдөр байгуулагдсан байна. 2008 оны 10-р сарын 1-нд байгуулагдсан Японы Санхүүгийн Корпорацийн (JFC) олон улсын салбарыг байгуулсан. 2012 оны 4-р сарын 1-ний өдөр JFC-ээс бие даасан байна. Токио хотод төвтэй, 21 салбартай 18 оронд үйл ажиллагаа явуулдаг.

**JBIC<sup>39</sup> нь:** Японы Засгийн газар эзэмшдэг бөгөөд Засгийн газар, олон улсын эдийн засаг, нийгмийн хөгжилд хувь нэмэр оруулах зорилгоор дараах 4 чиглэлээр санхүүгийн үйл ажиллагаа явуулдаг байна. Үүнд:

- чухал ач холбогдолтой гадаад эх үүсвэрийг хөгжүүлэх, нөөцийг эх үүсвэрээр хангах;
- үйлдвэрлэлийн олон улсад өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх, сайжруулах;
- дэлхийн хэмжээнд урьдчилан сэргийлэх, байгаль орчныг хамгаалах, гадаад бизнесийг дэмжих;
- олон улсын санхүүгийн эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, хохирол учирсан тохиолдолд арга хэмжээ авах зэрэг болно.

**Банкны гол зорилго нь:** Япон, гадаад улс орнуудын хооронд эдийн засгийн хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх, гадаадын хөрөнгө оруулалтыг санхүүжүүлэх, олон улсын худалдааг хөгжүүлэх замаар дэмжих явдал юм. Мөн Японы экспорт, импортыг дэмжих, гадаадад үйл ажиллагаа явуулахад чухал үүрэг гүйцэтгэдэг. Олон улсын санхүүгийн дэглэмийг тогтворжуулах, тогтвортой хөгжлийг дэмжихэд хувь нэмрээ оруулж, санхүүгийн институциудтай өрсөлдөхгүй байх бодлого баримталж байна. Тус банк нь Япон улсын албан ёсны хөгжлийн тусламжийн<sup>40</sup> (ODA) арга хэрэгсэл бөгөөд энэ нь улс орны гадаад бодлогыг хэрэгжүүлэхэд хувь нэмэр оруулдаг.

### **Санхүүжилт<sup>41</sup>**

- Хөрөнгийн хэмжээ - 1,683.0 тэрбум иен
- Зээл, үл хөдлөх хөрөнгө - 14,657.4 тэрбум иен
- Гаргасан баталгаа 2,385.0 тэрбум иен байна.

**Хууль эрх зүйн зохицуулалт<sup>42</sup>:** 1999 оны 4-р сарын 23-ны өдөр “Японы олон улсын хамтын ажиллагааны тухай” хуулийг Парламентын дээд танхимын нэгдсэн хуралдаанаар баталсан. Энэ хууль нь Японы олон улсын эдийн засаг, нийгмийн хөгжилд хувь нэмэр

<sup>36</sup> Японы Хөгжлийн банкны 2017 судалгаа, 33x [http://www.dbj.jp/en/pdf/CSR\\_disclo/2017/02.pdf](http://www.dbj.jp/en/pdf/CSR_disclo/2017/02.pdf)

<sup>37</sup> Засгийн газар <https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/1109609/000119312513362157/d570406dex1.htm>

<sup>38</sup> Japan Bank for International Cooperation

<sup>39</sup> JBIC 2017 тайлан [https://www.jbic.go.jp/en/information/annual-report/pdf/2017E\\_00\\_full.pdf](https://www.jbic.go.jp/en/information/annual-report/pdf/2017E_00_full.pdf)

<sup>40</sup> Official Development Assistance

<sup>41</sup> JBIC 2017 тайлан [https://www.jbic.go.jp/en/information/annual-report/pdf/2017E\\_00\\_full.pdf](https://www.jbic.go.jp/en/information/annual-report/pdf/2017E_00_full.pdf)

<sup>42</sup> Япон Засгийн газар

<https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/1551322/000119312513375292/d575453dex996.htm>



оруулах, гадаад хөгжлийг дэмжих, нөөц баялгийг хангах, санхүүгийн үүрэг хариуцлагыг хүлээх зорилготой. Япон Улсын хувьд үйлдвэрүүдийн олон улсад өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх, сайжруулах, дэлхийн дулаарлаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор дэлхийн бизнесийг дэмжих зорилготой. Түүнчлэн, олон улсын санхүүгийн дэглэмийг тасалдуулахаас урьдчилан сэргийлэх, шаардлагатай санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэх, санхүүгийн байгууллагаас хэрэгжүүлж буй гүйлгээг сайжруулах, хохирол учирсан тохиолдолд зохих арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ. Энэ хуулийн нэмэлт өөрчлөлтийг 2016 оны 5 дугаар сарын 11-ний өдөр тусгажээ. Нэмэлт өөрчлөлтийн зорилго нь JBIC-ийн гадаад дахь дэд бүтэц болон нийгэм-эдийн засгийн бусад үйл ажиллагаатай холбоотой эрсдэлийг даван туулахын тулд JBIC-ийг Японы компаниудын гадаадад бизнес эрхлэгчдэд дэмжлэг үзүүлэх, JBIC функцийг сайжруулах явдал юм.

### **3. Японы Шуудан Банк (JPB)**

2007 оны 10-р сарын 1-нд Япон шуудан нь өөрийн бизнесийг Япон Шуудан Холдинг ХХК болон Шуудангийн үйлчилгээ, Япон Шуудан банк, Япон Шуудан Даатгал гэсэн 4 компанид хувьчлалыг хуулийн дагуу шилжүүлсэн байна.

**Шуудан банкны эзэмшил нь:** 2007 оны 10-р сард Японы Шуудан Банкны хувьчлагдах хууль хэрэгжиж, Японы Шуудан Банк, Япон Шуудан Даатгал, Японы Шуудан Холдинг ХХК-ны охин компаниудыг Засгийн газраас санхүүжүүлж, үйл ажиллагаагаа эхэлсэн. Энэ байгууллагууд 100% хувийн Засгийн газрын санхүүжилттэй байдаг тул тэдгээрийг "Төрийн санхүүгийн байгууллагууд" гэж нэрлэдэг байна.

**Санхүүжилт:** Санхүүгийн жилийн эцэст нийт актив 292,126.5 тэрбум иен, цэвэр актив 10,935.3 тэрбум иен болсон байна. Японы Пост Группийн нэгдсэн цэвэр орлого нэг тэрбум 1,176.8 тэрбум иен, цэвэр орлого 468.9 тэрбум иен болсон байна. (2012-03-31)

2016 оны байдлаар банкны нийт актив 714,4 тэрбум доллар, нийт орлого 3 тэрбум ам доллар байна<sup>43</sup>.

**Хууль эрх зүйн зохицуулалт<sup>44</sup>:** 2012 оны 4-р сарын 27-нд энэ хувьчлалын дараа 180 дэх ээлжит чуулганы Парламентын дээд танхимын нэгдсэн хуралдаанаар "Шуудан үйлчилгээний хувьчлалын хууль, бусад баримт бичгийн хэсэгчилсэн засвар хийх тухай" хуулийг баталж, 2012 оны 5-р сарын 8-нд нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. Энэхүү шинэчилсэн хууль нь Япон Шуудан үйлчилгээ ХХК, Япон Шуудангийн сүлжээ ХХК, (цаашид "Япон Шуудан ХХК") Пост групп зэрэг таван компанийг дөрвөн компани болгон өөрчилсөн байна.

Япон Шуудан Холдинг ХХК, Японы Шуудан ХХК нь шуудангийн үйлчилгээ үзүүлэхээс гадна шуудангийн салбаруудад банкны болон даатгалын үндсэн үйлчилгээг үзүүлнэ. Японы Шуудан Холдинг ХХК -ийн хувьцааны талаар 2011 оны 11-р сарын 30-ны өдрийн 171-р чуулган "Дорно дахины Японы газар хөдлөлтийн сэргээн босголтыг хэрэгжүүлэх санхүүгийн эх үүсвэрийг хамгаалах тусгай арга хэмжээнүүд" баталсан. Энэ хуулиар Японы Засгийн газар нь өөрийн эзэмшлийн хувьцааг борлуулалтын орлогын аргаар хурдан гаргах үүрэгтэй бөгөөд энэ нь менежментийн нөхцөл байдал, орлогын урьдчилсан тооцоо, нэмэлт өөрчлөлт сэргээн босголтын бондыг эргүүлэн авахад шаардагдах хөрөнгийн эх үүсвэрийг гаргасан байна.

### **4. Шоко Чукин Банк (Shoko Chukin Bank)**

2008 оны 10-р сард Шоко Чукин банк нь ЖДҮ-ийн санхүүжилтийг дэмжих зорилгоор Шоко Чукин банкны хуулийн дагуу удирдах зөвлөлийн бүрэлдэхүүнд хамтарсан үйлдвэр, санхүүгийн байгууллага, хувьцаат компанийн төлөлөлтэйгээр байгуулсан. Шоку Чукин банк болон ХХК нь төрөл бүрийн банкны үйлчилгээг үзүүлдэг. Мөнгөн хадгаламж, хадгаламжийн данс, хугацаат хадгаламж, татвар төлөгчийн хадгаламж, оршин суудаггүй иргэдийн иений хадгаламж, гадаад валютын хадгаламж, харилцах боломжтой сертификат зэрэг олон төрлийн хадгаламжийн үйлчилгээг санал болгодог. Тус банк нь капитал хөрөнгө оруулалт, урт хугацааны эргэлтийн хөрөнгө, богино хугацааны эргэлтийн хөрөнгө, банкны

<sup>43</sup> Санхүүгийн Корпораци <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/careers/companies/top-banks-in-japan>

<sup>44</sup> Япон Шуудан банк [https://www.jp-bank.japanpost.jp/en/ir/financial/pdf/en2012\\_12.pdf](https://www.jp-bank.japanpost.jp/en/ir/financial/pdf/en2012_12.pdf)

өрийн асуудлыг шийдвэрлэхэд зориулсан жижиг, дунд үйлдвэрүүдэд олон төрлийн зээл олгодог байна<sup>45</sup>.

**Шоко Чукин банкны зорилго** нь: банкны бие даасан засаглалыг хангахын зэрэгцээ, ЖДҮ-ийн хоршоод, гишүүдээс бүрддэг байгууллагуудын тэгш эрхийн оролцоо, бизнес эрхлэхэд шаардлагатай үйл ажиллагааг явуулахад хувь нэмэр оруулах зорилготой.

#### **Шоко Чукин банкны хувьчлал:**

2018 оны 01-р сарын 10-ны өдрийн байдлаар Япон Улсын Шоко Чукин банкны бүрэн хувьчлалыг гаргах шинжээчдийн саналыг дэвшүүлжээ. Энэхүү ажилд Эдийн Засаг, Худалдаа Аж Үйлдвэрийн Яамны ажлын хэсэг байгуулан оролцож байна.

#### **Хувьчлалын дараа Засаглал бүрдүүлэх талаар<sup>46</sup>**

Банкны статусын өөрчлөлтийг тусгай компанид (тусгай хуультай холбоотой хамтарсан компанид) шилжүүлнэ. Банкны статусын өөрчлөлт нь Банкны засаглалыг бэхжүүлэх, сайжруулахын тулд өөрийн санхүүгийн чадавхыг сайжруулна. ЖДҮ-ийн хувьцаа эзэмшигчид, ЖДҮ-ийн хоршоодын гишүүд Засгийн газрын гишүүд нь Шоко Чукин банкны хязгаарлалтын тухай хууль, Компаниудын тухай хуулийн дагуу зах зээлийн сахилга батыг чанд баримтална. Банк нь захирлуудын зөвлөл, аудитор болон нягтлан бодох бүртгэлийн аудиторуудыг томилно.

#### **Үндэсний бодлогод суурилсан тусгай зээлийг зохицуулах талаар**

Банк нь үндэсний бодлогын зориулалтаар шинэ тусгай зээл олгохгүй бөгөөд одоо байгаа тусгай зээлийг үргэлжлүүлэх болно. Үүнээс гадна Засгийн газар нь томилогдсон санхүүгийн байгууллагын хувьд эдийн засаг, санхүүгийн тогтворгүй байдал, байгалийн гамшгийн үед нөхөн сэргээх санхүүжилтийг үргэлжлүүлэх болно. Цаашилбал, өөрийн зээлийн бүтээгдэхүүнээ үндэсний болон орон нутгийн Засгийн газрын бодлоготой уялдуулан бизнесийн хэрэгцээгээ хангахын тулд зээлийн үйлчилгээг боловсруулна.

**Санхүүжилт** Засгийн газрын оруулсан дийлэнх хэсэг нь тусгай нөөцөд шилжих ба Банкны санхүүгийн байдлыг хангахад ихээхэн хөрөнгө шаардагдах болно.

2016 оны 3-р сарын сүүлээр нийт хямралын хүрээнд нийт 210,132 төслийг 11,882.7 тэрбум еврогоор үнэлүүлсэн бөгөөд энэ нь ЖДҮ-т дэмжлэг үзүүлэхэд чухал хувь нэмэр оруулж чадлаа<sup>47</sup>.

**Шоко Чукин банкны хязгаарлагдмал хууль болон** Жижиг, дунд үйлдвэрийн зээлийн даатгалын тухай хуулийг 2015 оны 5 дугаар сард баталжээ.

## **6. БРАЗИЛ**

2012 оны байдлаар Бразилын улсын банкны систем нь 13 байгууллагаас бүрдэх бөгөөд эдгээр нь улсынхаа нийт банкны нөөц хөрөнгийн 43.8% эзэлдэг. Эдгээрээс 4 нь хөгжлийн банк байна. Энэхүү улсын банкны системийн дотроо хамгийн том нь:

- Banco Nacional de Desenvolvimento Econômico e Social (BNDES),
- Banco do Brasil (BB)
- Caixa Econômica Federal- (CEF) байна. 2012 он байдлаар нийт хөрөнгийн 11.6%, 18.2%, 11.8% хувийг тус тус бүрдүүлж байсан.

Энэхүү системд бас бүс нутгийн үйл ажиллагааг эрхэлдэг холбооны санхүүгийн байгууллагууд багтана. Үүнд:

- Банко да Амазониа (BASA),
- Банко до Нордесте до Бразил (BNB). Эдгээр нь нийт банкны хөрөнгийн тодорхой хувийг бүрдүүлнэ<sup>48</sup>.

Мөн үүнчлэн нийтийн банкны бүтэцэд багтах бүс нутгийн хэмжээний банкууд бий.

<sup>45</sup> Блумберг <https://www.bloomberg.com/research/stocks/private/snapshot.asp?privcapid=875369>

<sup>46</sup> Шоко Чукин ХХК <https://www.shokochukin.co.jp/english/introduction/about.html#Q01>

<sup>47</sup> Шоко Чукин банк [https://www.shokochukin.co.jp/english/report/2016/pdf/ar16\\_3.pdf](https://www.shokochukin.co.jp/english/report/2016/pdf/ar16_3.pdf)

<sup>48</sup> 2012 оны 12 дугаар сарын байдлаар нийт банкны санхүүгийн системийн 0.2% ба 0.5% -ийг тус тус бүрдүүлж байжээ.

Үүнд:

- Банко до Эстадо до Рио Гранде до Сул (Banco do Estado do Rio Grande do Sul (Banrisul)),
- Банко до Эстадо до Эспирито Санто (Banco do Estado do Espírito Santo (Banestes)),
- Банко до Эстадо до Сергипе (Banco do Estado do Sergipe (Banese)),
- Банко до Эстадо до Пара (Banco do Estado do Pará (Banpará)) – эдгээр нь 2012 оны байдлаар энэхүү системийн 0.8% бүрдүүлдэг.

Эдгээрийн эрх зүйн бүтэц ба хөрөнгийн эзэмшигчийн тухайд авч үзвэл “Улсын сан” (Treasury) нь CEF ба BNDES –ийн хөрөнгийг 100% удирдана. Харин BB, BASA ба BNB тухайд бол Улсын Сангийн үндсэн удирдлага зохицуулалттайгаар нийтийн арилжаа худалдаанд хамрагдана. Эдгээр гурваас зөвхөн BB–ны нэлээд их хувьцаа хөрөнгийн бирж дээр худалдаалагддаг ба тус компаний хувьцааны 59%-ийг Холбооны Засгийн газар эзэмшдэг байна.

Хөгжил, Аж Үйлдвэр ба Гадаад Худалдааны Яамны (Ministry of Development, Industry and Foreign Trade - MDIC) харьяанд байх BNDES-ийг эс тооцвол холбооны банкууд нь Санхүүгийн Яамны удирдлага зохицуулалтаар үйл ажиллагаагаа эрхлэн явуулдаг байна.

Доорх хүснэгтэд Бразилын төрийн өмчит томоохон 4 банкны талаарх мэдээллийг оруулсан болно.

Хүснэгт 7. Бразил улсын төрийн өмчийн банкны талаарх мэдээлэл<sup>49</sup>

| Төрийн өмчит банкны нэр  | Төрийн эзэмшлийн хувь, хэмжээ                          | Үйл ажиллагааны онцлог, хууль эрх зүйн зохицуулалт   |
|--|--|--|
| <b>Үндэсний нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн банк</b><br><br><i>(Banco Nacional de Desenvolvimento Econômico e Social )</i><br><br><a href="https://www.bndes.gov.br/">https://www.bndes.gov.br/</a> | Засгийн газрын эзэмшлийн корпораци, 100 хувь удирдана. | <p>- Бразилын нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн банк (BNDE) нь 1952 оны 6-р сарын 20-нд 1628 дугаар хуулийн дагуу байгуулагдсан бөгөөд эдийн засгийн үндэсний хөгжлийн бодлогыг боловсруулж, хэрэгжүүлэх зорилгоор байгуулагдсан. Дараа нь 1971 оны 6 дугаар сарын 21-ний өдрийн 5662 дугаар хуулийн дагуу (BNDE) төрийн өмчит компанид шилжсэн бөгөөд энэ нь улс төрийн хөндлөнгийн оролцоог багасгаж, хөрөнгө босгох, хөрөнгө оруулалт хийх уян хатан боломжийг бий болгосон.</p> <p>Холбогдох хуулийг доорх эх сурвалжаас үзнэ үү.<br/> <a href="https://www.bndes.gov.br/SiteBNDES/export/sites/default/bndes_en/Galerias/Download/other_BNDES_norms.pdf">https://www.bndes.gov.br/SiteBNDES/export/sites/default/bndes_en/Galerias/Download/other_BNDES_norms.pdf</a></p> <p>- 2017 оны 2-р сарын 20-нд Үндэсний нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн банк (LAWS OF BANCO NACIONAL DE DESENVOLVIMENTO ECONÔMICO E SOCIAL – BNDES)-ны тухай бие даасан хуулийг баталж, үүрэг, үйл ажиллагааг тодорхой зохицуулсан байна.</p> <p>Хуулийг доорх эх сурвалжаас үзнэ үү.<br/> <a href="https://www.bndes.gov.br/SiteBNDES/bndes/bndes_en/Institucional/The_BNDES/BNDES_bylaws.html">https://www.bndes.gov.br/SiteBNDES/bndes/bndes_en/Institucional/The_BNDES/BNDES_bylaws.html</a></p> |
| <b>Холбооны хадгаламжийн банк</b><br><br>Caixa Econômica Federal- (CEF)<br><br><a href="http://www.caixa.gov.br/">http://www.caixa.gov.br/</a>   | Засгийн газрын эзэмшлийн корпораци, 100 хувь удирдана. | <p>Анх 1891 онд байгуулагдсан 150 гаруй жилийн түүхтэй Caixa Econômica Federal банк нь хөрөнгийн хувьд Бразилын гурав дахь том банк, харин Латин Америктаа 5 том банкны нэг юм. Санхүүгийн яаманд харьяалагддаг энэхүү банк нь Бразил дахь удирдлагын төвүүдээрээ дамжуулан дэд бүтэц, барилгажилт, эрүүл мэндийн салбаруудад Холбооны Засгийн газрын стратегийн түншийн үүрэг, үйл ажиллагааг гүйцэтгэж, улс орныхоо нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд хувь нэмэр болдог байна.</p> <p>Тус банк нийт 78.3 сая харилцах болон хадгаламжийн данс эзэмшигчдэдээ банкны үйлчилгээг үзүүлэхээс гадна хөдөлмөрийн тэтгэмж, нийгмийн болон орлогын шилжүүлэг хийх, кредит бүхий Минха Каса Минха Вида(Minha Casa</p>   |

<sup>49</sup> <https://www.globalbankingandfinance.com/list-of-banks-in-brazil/>

|   |   |   |
|---|---|---|
|   |   | <p>Minha Vida), Болса Фамилия(Bolsa Família), Засгийн газрын үйлчилгээний албан хаагчийн сан (FGTS) гэх зэрэг хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлж ирсэн байна. Мөн Оюутныг санхүүжүүлэх хөтөлбөр, Нийгмийн барилгажилтын даатгалын сан, Нийгмийн хөгжлийн сан гэх зэрэг Засгийн газрын сангуудыг ажиллуулдаг ба Холбооны Засгийн газрын нийгмийн хөтөлбөрүүдийг санхүүжүүлэх зорилгоор мөнгө босгодог холбооны лоттерей (хонжворт сугалааг) удирдан зохион байгуулдаг юм. Түүнчлэн тогтвортой хөгжлийн төлөө орон нутгийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгчид, компаниуд ба байгууллагуудад баталгаатай кредит ба санхүүгийн шийдлийг санал болгодог байна.</p>  |
| <p><b>Бразилын банк</b><br/>(Banco do Brazil)</p> <p><a href="http://www.bb.com.br/">http://www.bb.com.br/</a></p>                | <p>Бразилын Засгийн газар 59%-ийг эзэмшдэг.<sup>50</sup></p>                            | <p>Анх 1808 онд байгуулагдсан. Төв банк болон арилжааны банк хэлбэрээр ажиллаж байгаад 1992 оноос эхлэн арилжааны банк болсон.</p> <p>Төрийн удирдлага хяналт бүхий холимог хэлбэрийн байгууллага болох Банко до Бразил нь арилжааны банк, засгийн газрын санхүүгийн агент, Бразилын анхны банк бөгөөд Засгийн газрын зүгээс “Бүс нутгийн тогтвортой хөгжил” (Sustainable Regional Development - DRS) гэх зэрэг улсын хөтөлбөрүүдийг санхүүжүүлдэг нэгэн гол бүтэц болсон байна.</p> <p>Тус банк нь банк, санхүүгийн үйлчилгээг үзүүлнэ. Үүнд: банк, хөрөнгө оруулалт, хөрөнгийн менежмент, даатгал, бонд ба төлбөрийн системүүдийн хүрээний шийдэл, үйлчилгээ, бүтээгдэхүүнийг нийлүүлэх, Фирмийн аж ахуйг дэмжих улсын тэтгэлэг, “Ядуурлыг бууруулах”, DRS, PASEP гэх зэрэг олон тооны Засгийн газрын санхүүжилттэй хөтөлбөрүүдийн үйлчилгээ зэрэг багтана.</p> <p>Улсын эзэмшлийн арилжааны банк учраас зээлийн хүү нь дундаж үзүүлэлттэй явж ирсэн байна.</p> <p>Банко де Бразилыг үндсэн хөрөнгийн хэмжээгээр нь тус улсын тэргүүлэх банк гэж зэрэглэсэн байдаг.</p>   |
| <p><b>Banco do Estado do Rio Grande do Sul (Banrisul)</b></p> <p><a href="http://www.banrisul.com.br">www.banrisul.com.br</a></p> | <p>Засгийн газар нь 51-ээс доошгүй хувийг эзэмшихээр дүрмэндээ заасан.<sup>51</sup></p> | <p>Анх 1927 онд фермерүүдийн үйл ажиллагааг дэмжих зорилгоор зээлийн банкны хэлбэрээр байгуулагдсан. Банрисул бол Өмнөд Бразилын хамгийн том банк бөгөөд Рио Гранде до Сул (RS) муж улсад үйл ажиллагаа явуулдаг, 365 гаруй хотод үйлчилгээ үзүүлдэг сүлжээтэй банк юм. Тус банк нь Бразилын бусад орон нутгуудад ч үйлчилгээ үзүүлдэг байна. Тодорхой хэлбэл, энэ банк Рио Гранде до Сул, Холбооны дүүрэг болон Парана, Рио де Жанейро, Санта Катарина, Сао Пауло муж улсуудад үйлчилгээний 1312 гаруй цэг, 500 гаруй агентлаг, 593 ATM машинтай. Үүнээс гадна Миами, Гранд Гэймэн зэрэгт агентлаг ажиллуулдаг.</p> <p>Компаний зорилго нь зээл авах ба өгөх, холбогдох зөвшөөрөлтэй ажлууд (арилжааны, үл хөдлөх хөрөнгийн зээл- 2-8 дугаар Бүс нутгуудад, кредит, санхүүжүүлэлт, хөрөнгө оруулалт, лизинг ба хөгжлийн болон хөрөнгө оруулалтын ажлууд), мөн хууль, журмын дагуу (валют) арилжааны үйл ажиллагаатай холбоотой бусад нэмэлт үйл ажиллагааг явуулахад оршино.</p> <p>1971 онд Банкны дүрмийг баталсан бөгөөд компанийн удирдлага, зохион байгуулалт, үйл ажиллагаа, дүрмийн сангийн талаар Банкны дүрмээрээ<sup>52</sup> тодорхой зохицуулсан байна. Дүрмийг доорх эх сурвалжаас үзнэ үү.</p> |

<sup>50</sup> [https://en.wikipedia.org/wiki/Banco\\_do\\_Brasil#Relationship\\_with\\_the\\_government](https://en.wikipedia.org/wiki/Banco_do_Brasil#Relationship_with_the_government)

<sup>51</sup> Bylaws- Chapter I - Nature, Duration and Head Office, paragraph 1

[http://ri.banrisul.com.br/banrisul/web/conteudo\\_en.asp?idioma=1&conta=44&tipo=8486](http://ri.banrisul.com.br/banrisul/web/conteudo_en.asp?idioma=1&conta=44&tipo=8486)

<sup>52</sup> Bylaws- [http://ri.banrisul.com.br/banrisul/web/conteudo\\_en.asp?idioma=1&conta=44&tipo=8486](http://ri.banrisul.com.br/banrisul/web/conteudo_en.asp?idioma=1&conta=44&tipo=8486)

|  |  |   |
|--|--|---|
|  |  | <a href="http://ri.banrisul.com.br/banrisul/web/conteudo_en.asp?idioma=1&amp;conta=44&amp;tipo=8486">http://ri.banrisul.com.br/banrisul/web/conteudo_en.asp?idioma=1&amp;conta=44&amp;tipo=8486</a><br>Банрисул нь 1990 оны 3 дугаар сард Бразилын төв банкнаас хүлээн авах, моргежийн зээлийн ба кредит, санхүүжилтийн ба хөрөнгө оруулалтын данстай Арилжааны банкны үйл ажиллагааг албан ёсоор эрхлэх зөвшөөрөл авсан.<br>Тус банк нь 1998 онд хуучнаар “Кайкса Экономика” (үгчилбэл, улс нийтийн) хадгаламжийн банкны агентлагуудтай нэгдэн худалдааны банк болохын зэрэгцээ улсын өмнөд хэсэгт түгээлтийн илүү том сүлжээг бий болгожээ. |
|--|--|---|

## 7. ТАЙЛАНД

| Төрийн өмчит банкны нэр   | Төрийн эзэмшлийн хувь, хэмжээ   | Үйл ажиллагааны онцлог, хууль эрх зүйн зохицуулалт  |
|---|---|---|
| <b>Хөдөө аж ахуй ба хөдөө аж ахуйн хоршооллын банк</b><br><br><a href="#">Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives</a> (BAAC) | Сангийн яам 99.79%,<br>Олон нийт 0,03%<br>Хуулийн этгээд (ХК, ХАА-н маркетингийн хоршоод, санхүүгийн байгууллагууд) 0.18%-ийг тус тус эзэмшдэг. <sup>53</sup>   | 1966 онд ХАА, ХАА-н хоршооллын банк (BAAC) байгуулагдсан.<br>Гол чиглэл нь:<br>- ХАА болон ХАА-н бусад төрлийн бизнес эрхэлдэг аж ахуйн нэгж болон фермерүүд, фермерүүдийн холбоо, ХАА-н хоршоодод санхүүгийн туслалцаа, дэмжлэг үзүүлэх явдал байсан.<br>- Амьжиргааны түвшинг дээшлүүлэхийн тулд фермерүүд, тэдний гэр бүлд шаардлагатай мэдлэг, технологийг нэвтрүүлэх.<br>- Бизнес, ХАА-тай холбоотой үйл ажиллагааг дэмжихийн тулд төрийн болон хувийн хэвшлийн бусад байгууллагуудтай хамтран ажиллах.<br><b>Хууль, эрх зүйн зохицуулалт:</b> Bank for agriculture and agricultural cooperatives act, 2509 (1966) <sup>1</sup> 10 бүлэг 43 зүйл бүхий бие даасан хуулиар зохицуулагдана.  |
| <b>Экспорт–Импортын банк</b><br><br><a href="#">Export–Import Bank of Thailand</a>  | Тайландын Экспорт-Импортын Банк (EXIM) нь Сангийн яамны хяналт дор үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн өмчит санхүүгийн байгууллага бөгөөд 1994 оноос эхлэн үйл ажиллагаагаа явуулж эхэлсэн Сайд нь банкны үйл ажиллагааг ерөнхийд нь хянах бөгөөд банкны захирлыг 3 жилээр томилдог. | Экспорт-Импортын банкны тухай хуулийн 7-д заасны дагуу EXIM банк нь зээлийн, баталгаа, байгууламж, эрсдэлийн даатгал эсвэл бусад шаардлагатай үйлчилгээг үзүүлэх замаар экспортыг импортлох, хөрөнгө оруулалтыг хөхиүлэн дэмжихэд чиглэсэн бизнесийн үйл ажиллагааг явуулах зорилготой гэж заасан байна.<br>Тус банк нь хуулийн дагуу бизнесийн үйл ажиллагаанд оролцохыг зөвшөөрдөг. EXIM нь олон нийтийн зүгээс хадгаламж хүлээн авах боломжгүй бөгөөд арилжааны банкны бусад санхүүгийн аливаа үйл ажиллагаа эрхлэх эрхтэй.<br>Богино болон урт хугацааны зээлийг гадаад, дотоодын зах зээлд батлан даана. <b>Хууль, эрх зүйн зохицуулалт:</b> “Тайландын EX-IM банкны тухай дугаар 2536” хууль, 1993 <sup>54</sup><br>Хааны зарлиг №265<br>- Хааны зарлиг №266<br>Эрх зүйн 1999 онд "Тайландын Экспорт- импорт Банк" (№ 2) Б.Е. 2542 банкны үйл ажиллагааны зорилго, цар хүрээг тодотгон, өргөжүүлэх зорилгоор нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. Тайландын хөрөнгө оруулагчид болон гадаад валютын ашиг орлого буюу хадгалалт, экспорт, бизнесийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг дотоодын хөрөнгө оруулагч нарт илүү цогц дэмжлэг үзүүлэх боломжийг олгоход чиглэсэн. |

<sup>53</sup> [http://www.baac.or.th/baac\\_en/content-about.php?content\\_group\\_sub=0024](http://www.baac.or.th/baac_en/content-about.php?content_group_sub=0024)

<sup>54</sup> [http://www.exim.go.th/en/about\\_exim/act2536.aspx](http://www.exim.go.th/en/about_exim/act2536.aspx)



|  |   |   |
|--|---|---|
| <p><b>Тайландын Исламын банк</b></p> <p><a href="#">Islamic Bank Of Thailand</a></p>   | <p>Исламын банк</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Сангийн яам 48.54%</li> <li>- Төрийн хадгаламжийн банк 39.81%</li> <li>- Krung Thai банк 9.83%,</li> </ul> | <p>Тайландын Исламын Банк нь 2002 онд Парламентын тусгай хуулийн дагуу Сангийн яамны хяналтан дор байгуулагдсан. Гол зорилго нь Исламын банкны үйлчилгээг шашин шүтлэгээс үл хамааран бүх хэрэглэгчдэд хүргэхэд чиглэгдсэн.</p> <p>Исламын банкиг Исламын шашин шүтлэгийн зарчмууд болон тус улсын гурван мужид оршин суудаг Исламын шашинт хүн амын хэрэгцээ шаардлагын улмаас байгуулсан.</p> <p><b>Хууль, эрх зүйн зохицуулалт:</b> Исламын банкны тухай хуулийн дагуу 2002 онд байгуулагдсан.<sup>55</sup> 108 салбар бүхий томоохон банк юм.</p> <p>2007 оны 10-р сард Сангийн яам нь үндсэн хувьцаа эзэмшигч болсон бөгөөд дараа нь төрийн өмчит аж ахуйн нэгжийг байгуулсан.</p> <p>/The Islamic Bank of Thailand Act', 2002./<sup>56</sup></p>  |
| <p><b>Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх банк</b><sup>57</sup></p> <p><a href="#">Small and Medium Enterprise Development Bank of Thailand</a></p> | <p>Сангийн яам 97.0%<sup>58</sup></p>   | <p>Тус банк нь жижиг дунд үйлдвэрийг үүсгэн байгуулах, тэдгээрийг хөгжүүлэх, өргөжүүлэх, үйл ажиллагааг нь дэмжих хөгжүүлэх зэрэг шаардлагатай бусад үйлчилгээг энэ хуулийн дагуу хэрэгжүүлэх, мөн кредит, баталгаа гаргах, хөрөнгө оруулалтад оролцох, зөвлөмж өгөх, санал болгох зорилгын дагуу байгуулагдсан.</p> <p><b>Хууль, эрх зүйн зохицуулалт:</b> "Тайландын ЖДҮ-ийн хөгжүүлэх банкны тухай дугаар 2545" хууль 2002</p>   |
| <p><b>Төрийн хадгаламжийн банк</b></p> <p><a href="#">Government Savings Bank</a></p>  | <p>Төрийн хадгаламжийн банк нь 1947 оноос одоог хүртэл Сангийн Яамны хяналтын дор үйл ажиллагаагаа явуулдаг.</p>  | <p>Тус банк нь одоо Сангийн яамны хяналтан дор Засгийн газраар баталгаажсан санхүүгийн институци байдлаар үйл ажиллагаа явуулдаг хуулийн этгээд, улсын үйлдвэрийн газар юм.</p> <p>1913 онд анх хадгаламжийн алба нэртэйгээр үүсгэн байгуулж улмаар 105 жилийн түүхтэй банк болтлоо үйл ажиллагаа нь өргөжсөн.</p> <p>Сангийн сайд байнгын үйл ажиллагаанд ерөнхий хяналт тавьж ажиллах үүрэгтэй.</p> <p><b>Хууль, эрх зүйн зохицуулалт:</b> Сангийн сайд нь энэ хуулийг хэрэгжүүлэхэд хяналт тавьж ажиллах ба, шаардлагатай дүрэм журмыг батална.</p> <p>"Төрийн хадгаламжийн банкны тухай дугаар 2489" хууль</p>  |
| <p><b>Төрийн орон сууцны банк</b></p> <p><a href="#">Government Housing Bank</a></p>   | <p>Төрийн орон сууцны банк нь Сангийн яамны харьяанд төрийн орон сууцны банкны тухай хуулийн дагуу байгуулагдсан.</p>   | <p>Засгийн газрын орон сууцны банк 1953 онд байгуулагдсан. Төрийн орон сууцны банк нь Тайландын ард иргэдэд зориулсан орон сууцны санхүүжилтийг олгох зорилготой бөгөөд бага болон дунд орлоготой иргэдэд зориулсан орон сууцны санхүүжилтийг олгоход онцгойлон анхаардаг байна.</p> <p>Орон сууцны Банкны эрхэм зорилго нь орон сууцны санхүүжилттэй холбоотой бүхий л үйлчилгээг засгийн газрын бодлоготой уялдуулан, нийгмийн ашиг тусыг хүртээх, хүн бүрийн амьдралын чанарыг сайжруулахад оршино.</p> <p>Мөн төслийн тусгай зээл, орон сууц худалдан авагчид зориулсан зээлийн үйлчилгээ, халамжийн зээл зэрэг төрөл бүрийн зээл олгодог.</p> <p><b>Хууль, эрх зүйн зохицуулалт:</b> "Төрийн орон сууцны банкны тухай хууль"/"Government housing bank act"<sup>59</sup> гэсэн 7 бүлэг 43 зүйл бүхий бие даасан хуультай.</p> |

<sup>55</sup> The Islamic Bank of Thailand Act', 2002.

<sup>56</sup> [http://www.ibank.co.th/2010/en/about/about\\_detail.aspx?ID=12](http://www.ibank.co.th/2010/en/about/about_detail.aspx?ID=12)

<sup>57</sup> <https://www.smebank.co.th/en/about/act>

<sup>58</sup> <https://www.fsa.go.jp/frtc/kenkyu/event/20080430/08e.pdf>

<sup>59</sup> [http://thailaws.com/law/t\\_laws/tlaw0109\\_3.pdf](http://thailaws.com/law/t_laws/tlaw0109_3.pdf)

## 8. БНСУ

| Төрийн өмчит банкны нэр   | Төрийн эзэмшлийн хувь, хэмжээ   | Үйл ажиллагааны онцлог, хууль эрх зүйн зохицуулалт   |
|---|---|--|
| <b>Солонгосын Хөгжлийн банк</b><br><br>(Korea Development Bank) <sup>60</sup>                               | 100%  | <p>1954 онд аж үйлдвэрийн томоохон төслүүдийг санхүүжүүлэх, хэрэгжүүлэх, аж үйлдвэрийн хөгжлийг эрчимжүүлэх зэргээр үндэсний эдийн засгийг дэмжих зориулалтаар байгуулагдсан. Аж үйлдвэрийн салбарыг хөгжүүлэх, дэд бүтцийг өргөжүүлэх, бүс нутгийн хөгжил, санхүүгийн зах зээлийг тогтворжуулах, тогтвортой хөгжлийг дэмжих зэрэгт шаардагдах хөрөнгийг нийлүүлэх зэрэг үйл ажиллагаа явуулж байна.</p> <p><b>Хууль, эрх зүйн зохицуулалт:</b> Солонгосын Хөгжлийн банкны тухай хууль (The Korea Development Bank Act)<sup>61</sup>, Хөгжлийн банкны тухай хуулийг хэрэгжүүлэх журам (Enforcement decree of the Korea Development Bank Act)<sup>62</sup> болон Банкны тухай хууль (The Banking Act)<sup>63</sup>-аар тус тус зохицуулна.</p>  |
| <b>Солонгосын Аж үйлдвэрийн банк</b><br><br>(Industrial bank of Korea) <sup>64</sup>                        | Засгийн газрын харьяа Стратеги болон Сангийн яам (Ministry of Strategy and Finance) 51.8%, Төрийн өмчит Солонгосын хөгжлийн банк 1.9%, Төрийн өмчит Солонгосын экспорт-импортын банк 1.5%, гадаадын иргэд 22.9%, бусад 21.9% тус тус эзэмшиж байна. | <p>1961 онд анх Жижиг, дунд бизнесийг дэмжих банк нэртэйгээр байгуулагдсан байна. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчдэд санхүүгийн дэмжлэг үзүүлж ажилладаг.</p> <p><b>Хууль, эрх зүйн зохицуулалт:</b> Солонгосын Аж үйлдвэрийн банкны тухай хууль (Industrial Bank of Korea Act)<sup>65</sup>, Солонгосын Аж үйлдвэрийн банкны тухай хуулийг хэрэгжүүлэх журам (Enforcement decree of the Industrial Bank of Korea Act) болон Банкны тухай хууль (The Banking Act)-аар тус тус зохицуулна.</p>   |
| <b>Солонгосын экспорт-импортын банк</b><br><br>(Export-Import Bank of Korea (Korea Eximbank)) <sup>66</sup> | Засгийн газар 74.4%, Солонгосын банк 22.1%, Солонгосын Санхүүгийн корпорац 3%-ийг тус тус эзэмшдэг байна.   | <p>1976 онд экспорт болон импортын гүйлгээ хийгээд гадаад дахь хөрөнгө оруулалтын төслүүдэд санхүүгийн дэмжлэг үзүүлснээр эдийн засгийн хөгжилд дэмжлэг үзүүлж, гадаадын улс орнуудтай эдийн засгийн хамтын ажиллагааг сайжруулах зорилгоор байгуулагдсан.</p> <p>Гадаад орнуудтай хийх эдийн засгийн хамтын ажиллагаа (экспорт болон импорт)-нд шаардагдах хөрөнгийг санхүүжүүлэх, гадаадад хөрөнгө оруулалт хийх, гадаад дахь нөөц баялгийг ашиглах зэргээр үндэсний эдийн засгийн тогтвортой хөгжилд дэмжлэг үзүүлэн ажилладаг байна.</p> <p>Банк нь Засгийн газрын харьяаны Эдийн засгийн хөгжлийн хамтын ажиллагааны сан (Economic Development Cooperation Fund), Солонгос дахь хамтын ажиллагааны сан (Inter-Korean Cooperation Fund)-г удирдан ажиллуулдаг байна.</p> <p><b>Хууль, эрх зүйн зохицуулалт:</b> Солонгосын экспорт-импортын банкны тухай хууль (Export-Import bank of Korea Act)<sup>67</sup>, Солонгосын экспорт-импортын банкны тухай хуулийг хэрэгжүүлэх журам (Enforcement decree of the Export-</p> |

<sup>60</sup> <https://www.kdb.co.kr/ih/wcms.d>

<sup>61</sup> [https://elaw.klri.re.kr/eng\\_service/lawView.do?hseq=39521&lang=ENG](https://elaw.klri.re.kr/eng_service/lawView.do?hseq=39521&lang=ENG)

<sup>62</sup> [https://elaw.klri.re.kr/eng\\_service/lawView.do?hseq=39524&lang=ENG](https://elaw.klri.re.kr/eng_service/lawView.do?hseq=39524&lang=ENG)

<sup>63</sup> [https://elaw.klri.re.kr/eng\\_service/lawTotalSearch.do](https://elaw.klri.re.kr/eng_service/lawTotalSearch.do)

<sup>64</sup> <http://eng.ibk.co.kr/lang/en/index.jsp>

<sup>65</sup> [https://elaw.klri.re.kr/eng\\_service/lawView.do?hseq=44444&lang=ENG](https://elaw.klri.re.kr/eng_service/lawView.do?hseq=44444&lang=ENG)

<sup>66</sup> <https://www.koreaexim.go.kr/site/homepage/menu/viewMenu?menuid=002001001002001>

<sup>67</sup> [https://elaw.klri.re.kr/kor\\_service/lawView.do?lang=ENG&hseq=38475&joseq=JO0004000](https://elaw.klri.re.kr/kor_service/lawView.do?lang=ENG&hseq=38475&joseq=JO0004000)

|  |  |  |
|--|--|--|
|  |  | Import bank of Korea Act),<br>Банкны тухай хууль (The Banking Act)-аар тус тус зохицуулна. |
|--|--|--|

## 9. КАНАД

| Төрийн өмчит банкны нэр   | Төрийн эзэмшлийн хувь, хэмжээ           | Үйл ажиллагааны онцлог, хууль эрх зүйн зохицуулалт  |
|---|---|---|
| <b>Канадын Бизнес хөгжлийн банк</b><br><br><a href="http://businessdevelopmentbankofcanada.ca/">Business Development Bank of Canada</a> | Засгийн газрын 100 хувь мэдэлд байдаг.  | <p>Банкны зорилго нь Канадын хувиараа бизнес эрхлэгчдэд санхүүгийн болон менежментийн үйлчилгээ үзүүлэх, үнэт цаас гаргах, тэдгээр үйлчилгээг дэмжих зорилгоор хөрөнгө босгох юм. Хууль, эрх зүйн зохицуулалт: 1995 онд Канадын парламентаас Канадын Бизнес Хөгжлийн Банкны хуулийг батлан гаргаж тус банкыг шинэчилсэн. Business Development Bank of Canada Act <a href="http://lois-laws.justice.gc.ca/PDF/B-9.9.pdf">http://lois-laws.justice.gc.ca/PDF/B-9.9.pdf</a></p> <p>Засгийн газрын зөвлөл удирддаг. /Governor Council/ 10 жил тутам Аж үйлдвэрийн сайд Бизнес хөгжлийн банкны хуулийн заалт, үйл ажиллагааны талаар дүн шинжилгээ хийж тайлан гаргах үүрэгтэй. Тус банк үйл ажиллагаагаа Канадын Инноваци, Шинжлэх Ухаан, Эдийн Засгийн Хөгжлийн Яаманд тайлагнадаг.</p>  |
| <a href="http://farmcreditcanada.ca/">Farm Credit Canada</a>  | Засгийн газрын 100 хувь мэдэлд байдаг   | <p>Корпорацийн зорилго нь Канадын ХАА-н бизнес эрхлэгчид, түүний дотор жижиг дунд фермерийн аж ахуй эрхлэгчдэд бизнес, санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэх явдал юм. Корпорацийн үйл ажиллагааны гол чиглэл нь фермерийн аж ахуйд чиглэнэ. Хууль, эрх зүйн зохицуулалт: Farm Credit Canada Act <a href="http://lois-laws.justice.gc.ca/PDF/F-2.2.pdf">http://lois-laws.justice.gc.ca/PDF/F-2.2.pdf</a></p> <p>Захирлуудын зөвлөл, дарга, ерөнхийлөгч гэсэн 3-аас доошгүй, 10-аас дээшгүй захирлуудаас бүрдэнэ. The Corporation shall consist of a Board of Directors comprising a Chairperson, a President and not fewer than three nor more than ten other directors. Үйл ажиллагаагаа Хүнс, хөдөө аж ахуйн сайдаар дамжуулан Парламентад тайлагнадаг. FCC is one of Canada's many Crown corporations; they report to the Parliament of Canada through the Minister of Agriculture and Agri-Food.</p> |
| <a href="http://www.atb.com/">ATB Financial</a> (Government of Alberta Crown Corporation)   | Альберта мужийн 100 хувь мэдэлд байдаг. | <p>Альберта муж дахь бизнес эрхлэгчдэд санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлэх юм. Статусын хувьд банк биш бөгөөд Альберта мужийн хууль тогтоомжийн дагуу санхүүгийн үйлчилгээ үзүүлдэг. Хууль, эрх зүйн зохицуулалт: ATB financial act <a href="http://www.qp.alberta.ca/documents/Acts/A45p2.pdf">http://www.qp.alberta.ca/documents/Acts/A45p2.pdf</a></p> <p>Альберта мужийн засгийн газраас сонгосон Удирдах зөвлөлийн дарга болон захирлууд удирддаг.</p>  |

## 10. АВСТРАЛИ

Тус улсад төрийн өмчит банк болох Хамтын нөхөрлөлийн банк (Commonwealth bank) ажиллаж байсан боловч 1996 онд хувьд шилжсэнээр төрийн өмчит банк байхгүй болсон. Харин дотоодын компани аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагааг дэмжих зорилгоор төрийн өмчит экспортын санхүүгийн корпорацийг 1952 онд байгуулсан бөгөөд энэ нь төрийн өмчит банкны үүргийг гүйцэтгэж байна<sup>68</sup>.

<sup>68</sup> <https://www.efic.gov.au/>

|   |   |
|---|---|
| <p><b>Efic- санхүүгийн корпораци</b></p> <p><a href="https://www.efic.gov.au/">https://www.efic.gov.au/</a></p> | <p>Efic (Эфик) буюу Экспортын Санхүү ба Даатгалын Корпораци (The <b>Export Finance and Insurance Corporation</b> - Efic) нь 1957 онд байгуулагдсан өргөн хүрээний үйл ажиллагаатай экспортын кредитийн агентлаг байсан. Улмаар “1991 оны Экспортын санхүү ба даатгалын корпорацийн тухай хуулиар” (the EFIC Act) 1991 оны 11 дүгээр сарын 1-ний өдөр одоогийн хэлбэрээрээ зохион байгуулагдаж Австралийн Хамтын Нөхөрлөлийн 100% эзэмшлийн хууль ёсны корпораци болсон байдаг.</p> <p>Efic нь Австралийн компаниудыг хувийн зах зээлд нь бэрхшээл тулгарсан үед нь ухаалаг санхүүгийн шийдлээр хангаж олон улсын үйл ажиллагааг дахь өсөлтийг нь дэмжих үүрэгтэй байгууллага юм.</p> <p>Австралийн Засгийн газрын экспортын кредитийн агентлагийн хувиар энэхүү байгууллага нь Австрали суурьтай бизнесийн үйл ажиллагааг амжилтанд хүрэхэд нь туслаж, хэрэгцээтэй тусламж дэмжлэгийг банк үзүүлж чадахгүй буй нөхцөлд экспортын санхүүжилт, гадаад дахь хөрөнгө оруулалт ба дотоод дахь экспортын хамааралтай боломжуудаар хангана.</p> <p>Efic нь Хамтын Нөхөрлөлийн худалдааны байгууллага ба нь “1991 оны Экспортын санхүү ба даатгалын корпорацийн тухай хууль” (the EFIC Act), Төрийн удирдлага ба хариуцлагын тухай 2013 оны хууль (PGPA Act)-уудын холбогдох зүйл заалтуудад захирагдана.</p> <p>Тус байгууллага нь Австралийн Засгийн газрын гадаад харилцаа ба Худалдааны хэргийн нэгэн бүрэлдэхүүн хэсэг ба, Худалдааны яам, Аялал жуулчлал ба Хөрөнгө оруулалтын яамдад бас зохих хүрээнд хамааралтай.</p> <p>Efic-ийн захиргааны зөвлөл нь байгууллагын удирдлага, менежмент, үйл ажиллагааны хяналтын үүрэгтэй. Удирдлага ба эрсдэлийн менежментийн тухайд энэ байгууллага нь арилжааны сахилга батыг чанд мөрддөг. Үйл ажиллагааны дэлгэрэнгүй тайланг нь санхүүгийн жил бүр Австралийн Парламент авч хэлэлцдэг байна.</p> <p>Австралийн экспортын кредитийн агентлагийн хувиар энэ байгууллага нь олон банктай арилжаа болон түншлэлийн үндсэн дээр дараах ажил хэргүүдийг санхүүгийн шийдлээр хангах үйл ажиллагааг эрхэлнэ. Үүнд:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Экспортын үйл ажиллагаа эрхэлдэг бага ба дунд аж ахуйн нэгжүүд;</li> <li>- Экспортын нийлүүлэлтийн сүлжээнд хамаарах Австралийн компаниуд;</li> <li>- Үйлчлүүлэгчдэдээ хүргэх үйлчилгээгээ сайжруулах үүднээс бизнесийн үйл ажиллагаагаа гадаадад өргөжүүлэн эрхлэхийг эрмэлзэж буй Австрали компаниуд;</li> <li>- Эрчимжиж буй болон ид магнаг болж буй зах зээлүүдэд үйл ажиллагаа эрхэлдэг Австрали компаниуд.</li> </ul> |
|---|---|

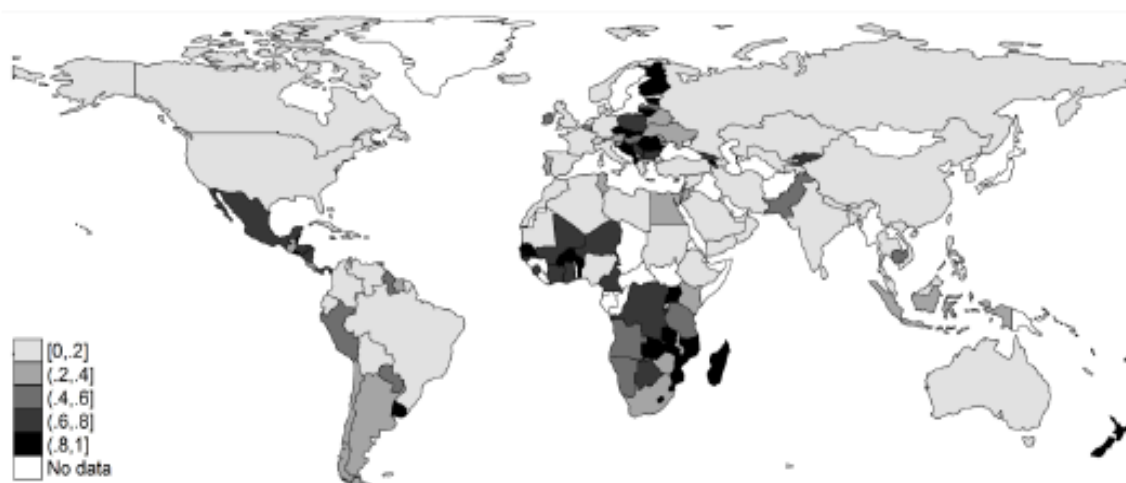
## АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ

- Bank Ownership: Trends and Implications, IMF Working Paper
- March 2017 <https://www.imf.org/~media/Files/Publications/WP/2017/wp1760.ashx>
- State-Owned Banks and Fiscal Discipline, IMF Working Paper, October 2013  
<https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp13206.pdf>
- Should the Government Be in the Banking Business? The Role of State-Owned and Development Banks, Working Paper, Inter-American Development Bank, 2004  
[https://www.econstor.eu/bitstream/10419/88042/1/idb-wp\\_517.pdf](https://www.econstor.eu/bitstream/10419/88042/1/idb-wp_517.pdf)
- The Role of Development Banks in Promoting Growth and Sustainable Development in the South, Economic Cooperation and Integration among Developing Countries UNCTAD December 2016 [http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/gdsecidc2016d1\\_en.pdf](http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/gdsecidc2016d1_en.pdf)
- <https://www.export.gov/article?id=Japan-Banking-Systems>
- <https://www.zenginkyo.or.jp/en/banks/financial-institutions/>
- <http://www.commercialbanksguide.com/japanese+commercial+banks/>
- <http://www.dbj.jp/en/co/info/law.html>
- [http://www.dbj.jp/en/topics/dbj\\_news/2018/files/0000030152\\_file1.pdf](http://www.dbj.jp/en/topics/dbj_news/2018/files/0000030152_file1.pdf)
- [http://www.dbj.jp/en/pdf/CSR\\_disclo/2017/02.pdf](http://www.dbj.jp/en/pdf/CSR_disclo/2017/02.pdf)
- <https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/1109609/000119312513362157/d570406dex1.htm>
- [https://www.jbic.go.jp/en/information/annual-report/pdf/2017E\\_00\\_full.pdf](https://www.jbic.go.jp/en/information/annual-report/pdf/2017E_00_full.pdf)
- <https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/1551322/000119312513375292/d575453dex996.htm>
- <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/careers/companies/top-banks-in-japan>
- <https://www.fsa.go.jp/en/news/2008/20080627-4/01.pdf>
- <https://www.zenginkyo.or.jp/en/banks/banking-act/>
- [https://www.jp-bank.japanpost.jp/en/ir/financial/pdf/en2012\\_12.pdf](https://www.jp-bank.japanpost.jp/en/ir/financial/pdf/en2012_12.pdf)
- <https://www.bloomberg.com/research/stocks/private/snapshot.asp?privcapid=875369>
- <https://www.shokochukin.co.jp/english/introduction/about.html#Q01>
- <https://www.japantimes.co.jp/news/2017/05/10/business/corporate-business/shoko-chukin-bank-reprimanded-shady-loans/#.Ww5Mki-B2-o>
- <https://www.fsa.go.jp/en/news/2008/20080627-4/01.pdf>
- <https://www.zenginkyo.or.jp/en/banks/banking-act/>
- [https://www.shokochukin.co.jp/english/report/2016/pdf/ar16\\_3.pdf](https://www.shokochukin.co.jp/english/report/2016/pdf/ar16_3.pdf)
- <https://www.kdb.kz/kz/about/>
- <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/P1400000674#z764>
- Об утверждении Стратегии развития акционерного общества "Национальный управляющий холдинг "Байтерек" на 2014 - 2023 годы, Постановление Правительства Республики Казахстан от 18 июня 2014 года № 674. [http://adilet.zan.kz/rus/docs/U000000531\\_](http://adilet.zan.kz/rus/docs/U000000531_)
- О Банке развития Казахстана, Указ Президента Республики Казахстан от 28 декабря 2000 года N 531 [http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z010000178\\_](http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z010000178_)
- О Банке Развития Казахстана, Закон Республики Казахстан от 25 апреля 2001 года N 178. [http://adilet.zan.kz/rus/docs/P010000659\\_](http://adilet.zan.kz/rus/docs/P010000659_)
- О создании закрытого акционерного общества "Банк Развития Казахстана", Постановление Правительства Республики Казахстан от 18 мая 2001 года N 659  
[https://www.kdb.kz/upload/iblock/178/Strategiya\\_razvitiya\\_BRK\\_kaz.pdf](https://www.kdb.kz/upload/iblock/178/Strategiya_razvitiya_BRK_kaz.pdf)
- «Қазақстанның Даму Банкі» акционерлік қоғамының 2014-2023 жылдарға арналған даму стратегиясы
- Государственный банк России-на 2018 год, Клуб частных инвесторов, 2018  
[www.kudavlozideng.adne.info](http://www.kudavlozideng.adne.info)
- Магазинер Я. А " Банки с государственным участием в современной банковской системе РФ", 2016  
<http://institutiones.com/general/2431-banki-s-gosudarstvennym-uchastiem-v-sovremennoj-bankovskoj-sisteme.html>



Гадаадын (2012-2013) болон төрийн өмчит банкны (2010) эзэмшиж буй хөрөнгийн  
эзлэх хувь хэмжээ

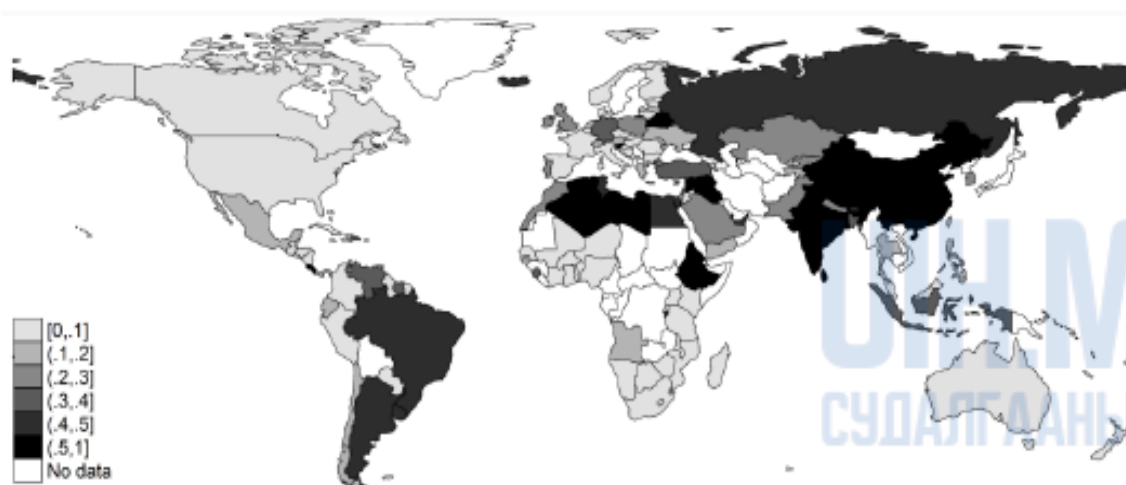
**Figure 1.1. Share of assets owned by foreign banks, 2012-2013**



Notes: The map reflects the most recent data available in the cited sources. 2012-2013 data are available for 80% of the sample.

Sources: Claessens and Van Horen (2015); Bank Regulation and Supervision surveys (World Bank).

**Figure 1.2. Share of assets owned by government banks, 2010**



Notes: The map reflects 2010 data, except for the MENA region where 2008 figures are used instead.

Sources: Bank Regulation and Supervision surveys (World Bank); Farazi et al. (2013); Cull and Martinez Peria (2012); China Banking Regulatory Commission; Beck et al. (2014).

Эх сурвалж: Bank Ownership: Trends and Implications, IMF Working Paper March 2017 <https://www.imf.org/~media/Files/Publications/WP/2017/wp1760.ashx>

## ХАВСРАЛТ 2.

Гадаадын болон төрийн өмчит банкуудын банкны секторт эзлэх хувь хэмжээ  
(1995-2013)

|                                       |                | Гадаадын банк |           |      |      |           | Төрийн өмчит банк |           |      |      |
|---------------------------------------|----------------|---------------|-----------|------|------|-----------|-------------------|-----------|------|------|
| Улс                                   | Орлогын түвшин | 1995          | 1999-2001 | 2008 | 2010 | 2012-2013 | 1995              | 1999-2001 | 2008 | 2010 |
| <b>Зүүн Ази, Номхон далайн орнууд</b> |                |               |           |      |      |           |                   |           |      |      |
| Australia                             | HI             | 6%            | 17%       | 16%  | 13%  | 2%        | 44%               | 0%        | 0%   | 0%   |
| Fiji                                  | DVP            |               | 99%       | 100% | 100% |           |                   | 1%        | 0%   | 0%   |
| Indonesia                             | DVP            | 4%            | 7%        | 33%  | 34%  | 26%       | 64%               | 44%       | 38%  | 38%  |
| Korea, Rep.                           | HI             | 2%            | 15%       | 77%  | 77%  | 7%        | 29%               | 35%       | 22%  | 22%  |
| Malaysia                              | DVP            | 25%           | 19%       | 22%  | 22%  | 18%       | 3%                | 0%        | 0%   | 0%   |
| New Zealand                           | HI             | 99%           | 99%       | 96%  | 95%  | 95%       | 0%                | 0%        | 2%   | 3%   |
| Philippines                           | DVP            | 8%            | 14%       | 12%  | 12%  | 1%        | 29%               | 12%       | 13%  | 12%  |
| Taiwan, China                         | HI             | 0%            | 0%        | 11%  | 11%  |           | 62%               | 35%       | 19%  | 18%  |
| Thailand                              | DVP            | 7%            | 7%        | 6%   | 7%   | 7%        | 18%               | 31%       | 22%  | 18%  |
| Tonga                                 | DVP            |               | 100%      | 87%  | 87%  |           |                   | 0%        | 14%  | 13%  |
| <b>Европ болон Төв Ази (OECD)</b>     |                |               |           |      |      |           |                   |           |      |      |
| Austria                               | HI             | 5%            | 5%        | 23%  | 18%  | 26%       | 22%               | 2%        | 5%   | 12%  |
| Denmark                               | HI             | 1%            | 0%        | 18%  | 21%  | 18%       | 1%                | 0%        | 1%   | 1%   |
| Estonia                               | HI             | 81%           | 92%       | 99%  | 99%  | 97%       | 0%                | 0%        | 0%   | 0%   |
| Finland                               | HI             | 0%            | 7%        | 72%  | 74%  | 85%       | 32%               | 11%       | 0%   | 0%   |
| Germany                               | HI             | 5%            | 4%        | 13%  | 12%  | 12%       | 27%               | 42%       | 35%  | 32%  |
| Greece                                | HI             | 2%            | 8%        | 22%  | 21%  | 7%        | 86%               | 18%       | 10%  | 11%  |
| Hungary                               | HI             | 22%           | 75%       | 85%  | 83%  | 59%       | 61%               | 6%        | 3%   | 4%   |
| Iceland                               | HI             | 0%            | 0%        | 0%   | 0%   | 0%        | 95%               | 32%       | 28%  | 41%  |
| Italy                                 | HI             | 2%            | 5%        | 18%  | 18%  | 6%        | 34%               | 14%       | 0%   | 0%   |
| Luxembourg                            | HI             | 76%           | 95%       | 95%  | 94%  | 93%       | 6%                | 5%        | 4%   | 5%   |
| Norway                                | HI             | 5%            | 19%       | 33%  | 30%  | 14%       | 32%               | 0%        | 0%   | 0%   |
| Poland                                | HI             | 4%            | 48%       | 67%  | 62%  | 76%       | 80%               | 34%       | 17%  | 22%  |
| Portugal                              | HI             | 13%           | 15%       | 21%  | 22%  | 23%       | 25%               | 22%       | 21%  | 23%  |
| Slovak Republic                       | HI             | 9%            | 71%       | 96%  | 94%  | 83%       | 84%               | 15%       | 1%   | 1%   |
| Slovenia                              | HI             | 7%            | 13%       | 31%  | 28%  | 26%       | 48%               | 26%       | 51%  | 51%  |
| Spain                                 | HI             | 6%            | 10%       | 11%  | 8%   | 2%        | 3%                | 0%        | 0%   | 0%   |
| Switzerland                           | HI             | 2%            | 10%       | 11%  | 12%  | 2%        | 21%               | 15%       | 13%  | 16%  |
| Turkey                                | DVP            | 0%            | 35%       | 17%  | 17%  | 13%       | 54%               | 33%       | 31%  | 32%  |
| United Kingdom                        | HI             | 7%            | 46%       | 24%  | 18%  | 15%       | 0%                | 0%        | 1%   | 26%  |
| <b>Европ болон Төв Ази (Non-OECD)</b> |                |               |           |      |      |           |                   |           |      |      |
| Armenia                               | DVP            |               | 51%       | 60%  | 67%  | 84%       |                   | 1%        | 0%   | 0%   |
| Belarus                               | DVP            | 0%            | 14%       | 22%  | 27%  | 32%       | 71%               | 71%       | 78%  | 72%  |
| Bosnia and Herzegovina                | DVP            |               | 54%       | 93%  | 92%  | 86%       |                   | 20%       | 1%   | 1%   |
| Bulgaria                              | DVP            | 8%            | 74%       | 84%  | 81%  | 66%       | 70%               | 18%       | 2%   | 3%   |
| Croatia                               | HI             | 10%           | 48%       | 91%  | 89%  | 90%       | 71%               | 21%       | 4%   | 4%   |
| Cyprus                                | HI             | 28%           | 12%       | 44%  | 35%  |           | 2%                | 4%        | 1%   | 1%   |
| Kazakhstan                            | DVP            | 13%           | 15%       | 13%  | 17%  | 15%       | 19%               | 1%        | 1%   | 23%  |
| Kyrgyz Republic                       | DVP            |               | 25%       | 72%  | 46%  | 78%       |                   | 15%       | 18%  | 20%  |
| Latvia                                | DVP            | 18%           | 65%       | 68%  | 69%  | 59%       | 25%               | 3%        | 11%  | 16%  |
| Liechtenstein                         | HI             | 0%            | 2%        | 6%   | 4%   |           | 39%               | 18%       | 30%  | 29%  |
| Lithuania                             | DVP            | 19%           | 63%       | 86%  | 81%  | 93%       | 43%               | 28%       | 0%   | 0%   |
| Moldova                               | DVP            |               | 35%       | 32%  | 42%  | 34%       |                   | 10%       | 9%   | 13%  |
| Romania                               | DVP            | 0%            | 28%       | 88%  | 84%  | 81%       | 89%               | 56%       | 6%   | 8%   |
| Russian Federation                    | DVP            | 2%            | 9%        | 19%  | 18%  | 9%        | 54%               | 52%       | 38%  | 41%  |
| Tajikistan                            | DVP            |               | 28%       | 7%   | 6%   |           |                   | 6%        | 12%  | 14%  |

|  |     |     |      |      |      |      |     |     |     |     |
|--|-----|-----|------|------|------|------|-----|-----|-----|-----|
| Ukraine                                  | DVP | 0%  | 11%  | 51%  | 48%  | 32%  | 35% | 12% | 12% | 17% |
| <b>Латин Америк болон Карибын орнууд</b> |     |     |      |      |      |      |     |     |     |     |
| Argentina                                | DVP | 26% | 40%  | 31%  | 26%  | 27%  | 50% | 31% | 38% | 44% |
| Belize                                   | DVP |     | 95%  | 100% | 100% |      |     | 0%  | 0%  | 0%  |
| Brazil                                   | DVP | 9%  | 23%  | 21%  | 18%  | 16%  | 60% | 42% | 40% | 44% |
| Chile                                    | DVP | 31% | 39%  | 41%  | 39%  | 27%  | 19% | 13% | 15% | 19% |
| Colombia                                 | DVP | 6%  | 22%  | 22%  | 20%  | 14%  | 37% | 18% | 6%  | 6%  |
| Costa Rica                               | DVP | 0%  | 23%  | 36%  | 31%  | 29%  | 78% | 62% | 50% | 54% |
| Ecuador                                  | DVP |     | 70%  | 3%   | 2%   | 16%  |     | 14% | 12% | 17% |
| El Salvador                              | DVP | 1%  | 12%  | 94%  | 93%  | 98%  | 31% | 6%  | 5%  | 6%  |
| Guatemala                                | DVP | 6%  | 7%   | 11%  | 10%  | 31%  | 6%  | 5%  | 2%  | 2%  |
| Guyana                                   | DVP | 0%  | 18%  | 57%  | 56%  |      | 59% | 17% | 0%  | 0%  |
| Honduras                                 | DVP | 2%  | 10%  | 50%  | 50%  | 55%  | 0%  | 1%  | 2%  | 1%  |
| Jamaica                                  | DVP | 24% | 44%  | 94%  | 95%  | 93%  | 4%  | 56% | 0%  | 0%  |
| Mexico                                   | DVP | 2%  | 51%  | 84%  | 85%  | 71%  | 53% | 13% | 14% | 13% |
| Peru                                     | DVP | 52% | 41%  | 51%  | 49%  | 50%  | 28% | 1%  | 0%  | 0%  |
| Suriname                                 | DVP |     | 26%  | 25%  | 21%  |      |     | 31% | 37% | 33% |
| Trinidad and Tobago                      | HI  | 14% | 5%   | 52%  | 46%  |      | 0%  | 15% | 17% | 24% |
| Uruguay                                  | DVP | 24% | 43%  | 52%  | 54%  | 73%  | 63% | 43% | 48% | 46% |
| Venezuela, RB                            | DVP | 5%  | 38%  | 26%  | 17%  | 16%  | 63% | 6%  | 12% | 33% |
| <b>Зүүн Ази</b>                          |     |     |      |      |      |      |     |     |     |     |
| Bangladesh                               | DVP | 0%  | 6%   | 8%   | 7%   | 3%   | 72% | 70% | 38% | 34% |
| Bhutan                                   | DVP |     | 10%  | 0%   | 6%   |      |     | 65% | 47% | 48% |
| India                                    | DVP | 1%  | 4%   | 8%   | 7%   | 3%   | 77% | 78% | 70% | 74% |
| Maldives                                 | DVP |     | 25%  | 55%  | 61%  |      |     | 75% | 45% | 39% |
| Nepal                                    | DVP | 39% | 35%  | 18%  | 17%  | 12%  | 0%  | 20% | 29% | 24% |
| Pakistan                                 | DVP | 1%  | 20%  | 54%  | 59%  | 52%  | 76% | 54% | 21% | 21% |
| Sri Lanka                                | DVP | 2%  | 0%   | 15%  | 14%  | 0%   | 60% | 28% | 56% | 59% |
| <b>Дэд Сахарын Африк</b>                 |     |     |      |      |      |      |     |     |     |     |
| Benin                                    | DVP |     | 91%  | 66%  | 73%  |      |     | 0%  | 8%  | 8%  |
| Botswana                                 | DVP | 80% | 99%  | 94%  | 93%  | 79%  | 4%  | 1%  | 7%  | 7%  |
| Burkina Faso                             | DVP |     | 56%  | 66%  | 73%  |      |     | 0%  | 8%  | 8%  |
| Burundi                                  | DVP | 39% | 0%   | 12%  | 16%  |      | 19% | 63% | 49% | 49% |
| Côte d'Ivoire                            | DVP | 20% | 84%  | 66%  | 73%  |      | 62% | 11% | 8%  | 8%  |
| Gambia, The                              | DVP |     | 86%  | 76%  | 80%  |      |     | 0%  | 0%  | 0%  |
| Ghana                                    | DVP | 28% | 54%  | 53%  | 51%  | 69%  | 68% | 25% | 10% | 10% |
| Guinea-Bissau                            | DVP |     | 100% | 66%  | 73%  |      |     | 0%  | 8%  | 8%  |
| Kenya                                    | DVP | 27% | 39%  | 40%  | 37%  | 33%  | 15% | 1%  | 5%  | 5%  |
| Lesotho                                  | DVP |     | 75%  | 97%  | 97%  |      | 26% | 3%  |     | 3%  |
| Madagascar                               | DVP | 42% | 68%  | 100% | 100% | 100% | 42% | 0%  | 0%  | 0%  |
| Malawi                                   | DVP |     | 8%   | 30%  | 29%  | 34%  |     | 49% | 8%  | 9%  |
| Mali                                     | DVP | 41% | 67%  | 66%  | 73%  |      | 38% | 22% | 8%  | 8%  |
| Niger                                    | DVP |     | 73%  | 66%  | 73%  |      |     | 0%  | 8%  | 8%  |
| Nigeria                                  | DVP | 10% | 0%   | 4%   | 6%   | 18%  | 0%  | 9%  | 0%  | 0%  |
| Senegal                                  | DVP |     | 79%  | 66%  | 73%  | 94%  |     | 0%  | 8%  | 8%  |
| Seychelles                               | DVP |     | 60%  | 70%  | 69%  | 65%  |     | 40% | 30% | 31% |
| South Africa                             | DVP | 0%  | 6%   | 30%  | 28%  | 25%  | 2%  | 0%  | 0%  | 0%  |
| Swaziland                                | DVP |     | 86%  | 84%  | 84%  | 89%  |     | 14% | 16% | 16% |
| Togo                                     | DVP |     | 18%  | 66%  | 73%  | 0%   |     | 51% | 8%  | 8%  |
| Zimbabwe                                 | DVP | 46% | 28%  | 84%  | 46%  | 36%  | 26% | 6%  | 1%  | 8%  |

Эх сурвалж: Bank Ownership: Trends and Implications, IMF Working Paper  
March 2017 <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/WP/2017/wp1760.ashx>